

# TECHNIKOS ŽODIS



1960

TECHNIKOS DARBUOTOJŲ DVIMĖNESINIS  
ŽURNALAS

4

## TECHNIKOS ŽODIS

[steigtas 1951 m.]

Leidžia: Amerikos Lietuvių Inžinierių ir Architektų Sąjungos Chicago s Skyriaus Technikinės Spaudos Sekcija

Spaudos sekcijos vadovybė: K. Kaunas, G. J. Lazauskas, K. Paukštys (kartu ALIAS C. V-bos atsk. atst. — V. Lapatinskas.

Prenumerata \$5 metams.

PLIAS ir ALIAS ORGANAS

REDAGUOJA REDAKCINĖ KOLEGIJA

Ši nr. redagavo red. kolegijos nariai: K. Kaunas, G. J. Lazauskas

Techn. redaktorius J. Slabokas

Redakcinės Kolegijos ir Administracijos adresas: c/o K. Paukštys 6513 So. Campbell Ave., Chicago 29, Ill., USA.

## TECHNIKOS ŽODŽIO ATSTOVAI

ANGLIJOJE: J. Vilčinskas, 37 Gowrie Rd., London SW. 11, England.

AUSTRALIJOJE: B. Daukus, 273 Cooper Rd., Yagoona, Sydney, N. S. W. Australia.

KANADOJE: P. Lehis, 123 Beatrice St., Toronto, Ont., Canada.  
V. Stankevičius 4900 Grand Blvd., Montreal 29, P. Q., Canada

BRAZILIJOJE: Ž. Bačelis, Caixa Postal 9102 Sao Paulo, Brasil, S. A.

KOLUMBIJOJE: J. Kalėda, Apartado Aereo 1720, Medellin, Colombia, S. A.

## THE ENGINEERING WORD

Est. 1951

Published by American Lithuanian Engineers and Architects Association, Inc., Division of Chicago, Technical Press Sect.

stovas) V. Pavilčius ir J. Slabokas. PLIAS C. V-bos atstovas — prof. Dirmantas, ALIAS Chicagos

Yearly subscription \$5.

J.A.V-se:

1. V. Adomavičius, 191 - L - ST. So. Boston 27, Mass.
2. K. Krulikas, 93-11, 114-th St., Richmond Hill 18, L. I., N. Y.
3. A. Semėnas, — "Daina" Television Co., 3321 So. Halsted Street, Chicago 8, Ill.
4. J. Puškorius 22291 Lakemont Ave, Euclid 23, Ohio.
5. S. Juzėras, 15491 Ward St., Detroit 27, Mich.
6. A. Jurskis, 1313 W. Jerome St., Philadelphia 40, Pa

## T U R I N Y S

JAV Prezidento sveikinimas

VI-jo ALIAS suvažiavimo Peticija JAV Prezidentui

Lietuvos Atstovo Pono J. Kajecko kalba

ALIAS C. Valdybos Pirmininko A. Novickio kalba

ALIAS šeštasis suvažiavimas

Suvažiavimo rezoliucijos

Mūsų organizacijos tikslai ir veikla (referatai)

I- V. VINTARTAS, II- A. RŪGIS

Atominės energijos pažanga ..... V. PETRAITIS

Lietuviškos architektūros atgimimas K. KRULIKAS

Laivininkystė ir žvejojba ..... P. MAZEIKA

Technikos naujienos

Spaudos apžvalga

Iš mūsų veiklos

## C O N T E N T S

The Sixth Convention of the American Lithuanian Engineers and Architects Association held in Chicago on September 3-4, 1960.

1. Greeting by the President of the United States of America
2. Letter and Petition submitted to the President of USA by the Convention.
3. Address by J. Kajeckas
4. Address by A. Novickis, President of ALEAA, Inc.
5. Highlights of the Convention
6. Delivered Speeches
7. Resolutions

Progress of Atomic Energy II ..... V. PETRAITIS

Revival of Lithuanian Architecture... K. KRULIKAS

Navigation and Fishery ..... P. MAZEIKA

Technical News

Recent Publications

Our Activities

VIRŠELYJE: ALIAS suvažiavimo įvykusio Chicagoje rugsėjo 3-4 d. dalyviai (dalis) prie Jaunimo Centro rūmų. Foto V. Noreika

COVER: Members of the sixth ALEAA Convention which took place in Chicago September 3-4, 1960.

# TECHNIKOS ŽODIS

---

X METAI

1960, LIEPOS-RUGPIŪTIS

NR. 4 (65)

---

## JAV PREZIDENTO SVEIKINIMAS

THE WHITE HOUSE

WASHINGTON

August 22, 1960

Dear Mr. Novickis:

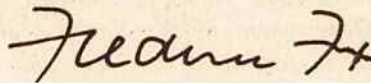
The President has asked me to thank you for your kind letter of August 15th, and to extend greetings to the members of the American Lithuanian Engineers' and Architects' Association assembled in Chicago, September 3-5, for their 6th Biennial Convention.

The work of your Association is well known here and highly respected. As the President once wrote your members:

"Your accomplishments contribute to the welfare of your adopted country and reflect credit on the country of your origin and support the supremacy of the technology of the free world."

In this spirit, it is a pleasure to add best wishes for a most pleasant and productive convention.

Sincerely,



Frederic Fox  
Special Assistant  
in the White House

Mr. Antanas Novickis, President  
American Lithuanian Engineers' and  
Architects' Association, Inc.  
138-22 227 Street  
Laurelton 13, New York

## VI-TOJO ALIAS SUVAŽIAVIMO PETICIJA JAV PREZIDENTUI

*Honorable Dwight D. Eisenhower  
President of the United States of America  
The White House  
Washington 25, D. C.*

*Mr. President*

*We thank you for your greetings to the Convention and wishes for the Association,*

*With this letter we are sending you the Petition of the Convention addressed to you, Mr. President.*

*Respectfully yours,  
Jonas Jasiukaitis, President  
Stasys Švedas, Secretary*

### PETITION

*To the  
President of the United States of America*

*Members of the American Lithuanian Engineers and Architects Association attending their Sixth Convention in session September 3 - 5, 1960, in Chicago, Illinois, feel it their duty to respectfully submit to your Excellency, on this occasion the following statement:*

*On June 15, 1940 the Soviet Union occupied Lithuania by armed force. During one year of occupation more than 30,000 Lithuanians were taken from their homeland and deported to Siberia for slavery; an additional number of over 200,000 were deported since the re-occupation of Lithuania in 1944. Many of those deported perished from hunger exposure and overwork.*

*This year the occupant of Lithuania is celebrating the 20th anniversary of the "liberation" and installation of a communistic regime in Lithuania.*

*The members of the American Lithuanian Engineers and Architects Association, convened at their Sixth Convention, denounced this treacherous celebration which is an added insult to the Lithuanian Nation.*

*Therefore, the Convention respectfully petitions you, Mr. President, and the Government of the United States of America to join the Lithuanian people in denouncing the Government of the Soviet Union for humiliating the enslaved Lithuanian Nation by forcing it to glorify the enslaver and exploiter of Lithuania.*

*The Convention further petitions the Government of the United States of America to use its good offices to remind the Premier of the Soviet Union, Nikita Khrushchev, regarding the Soviet seizure of Lithuania, and to demand of him that the Soviets withdraw their troops police and colonists from Lithuania and thereby restore sovereign rights and self-government to its people.*

*K. Burba  
Chairman of Convention*

*Juozas Sakalas  
Secretary of Convention  
5332 So. Latrobe Ave.  
Chicago, Illinois*

## LIETUVOS ATSTOVO PONO J. KAJECKO KALBA

Garbė ir malonumas atsilankyti į Amerikos Lietuvių Inžinierių ir Architektų Sąjungos dešimtmečio Suvažiavimą. Prieš porą metų aplinkybės sukliudė man atsilankyti į Jūsų Sąjungos suvažiavimą man gretimoje Baltimorėje. Džiaugiuosi galįs tai padaryti bent šiandien ir Jūsų Sąjungą revizituoti tolimesnėj Chicagoj.

Jūsų veikla Nepriklausomaj Lietuvoj žinoma. Mes grožėjomės rūmais, namais, tiltais, keļiais, susisiekimo priemonėmis, kylančia pramone, žodžiu, laimėjimais jūsų ir kitų specialybių srityse. Antai buvęs prezidentas Herbert Hoover Kersteno kongresinėj Komisijoj galėjo su pagrindu tvirtinti, kad pažanga Lietuvoj, ir bendrai Baltijos kraštuose, buvusi palyginamai didesnė, negu bet kurioj kitoj valstybėj. Ne be pagrindo rusai Lietuvą Mažąja Amerika praminė ir taip ją tebevadina.

Aš džiaugiuosi, kad likimo atplėšti nuo gimtojo kamieno, lietuviai inžinieriai ir architektai, didžioj kryžkelėj nepaklydo ir nenuėjo kas savu keliu, bet supratę, kad vienas vyras — ne talka ir kad vienybėje — galybė, tą vienybę svetur įgyvendino.

Jūs neapsiribojote siaura, profesine veikla. Jūs ir Lietuvos iš akių neišleidote. Antai, pagaminote ir Lietuvos Pasiuntinybės Brazilijoje statybos projektą. Jūsų darbų Lietuvos garbei esama ir kitų pavyzdžių. Tai kalba už jūsų meilę Lietuvai.

Šio suvažiavimo, ir jūsų Sąjungos dešimtmečio proga ypatingai, sveikinu šį Suvažiavimą, linkiu jam sėkmės ir dėkoju už meilę Lietuvai bei Lietuvių tautai. Jūsų veikla liudija, kad

Ar šviečia mums saulė, ar oras aptemęs  
Tu mūsų brangiausia prabočių šalis,  
Ar laiminga, ar varguose, visada tu miela,  
Atminimais taip gausinga ir brangi kaip  
siela. (Maironis).

Laimingas sutapimas, kad dešimtmečio Suvažiavimui pasirinkote Chicagoj. Čia ne tik Amerikos lietuvių sostinė. Čia iškilmingai byjojama ir apie pavergtą žmogų, nes Illinois... Linkolno valstija. Jis kalbėdamas apie JAV Nepriklausomybės aktą išsireiškė, kad jis „suteikia laisvę ne tik šio krašto žmonėms, bet ir viltį **visam pasauliui, visiems laikams**“. Tat, Linkolnas iš Illinoisaus šviečia viltimi ir Lietuvai.

Jūsų suvažiavimas vyksta ne tik Žalgirio lemtingų kautynių bei Valstybės Departamentu garsiojo 1940 m. pareiškimo, kuriuo pasmerkta Sovietų smurtas, sukakčių metais. Siemet taip pat ir 40 metų nuo Lietuvos — Sovietų Tautos sutarties, kuri buvo pasirašyta „visiems amžiams“, bet, deja, po 20 metų buvo Sovietų sutrypta ir Lietuva okupuota.

Tos okupacijos pasekoje „mirė Lietuvos laisvės kūnas, bet dvasia gyva“. Štai keletas pastarųjų mėnesių bei savaitių suglaustų faktų Lietuvos dvasinei bei teisinei gyvybei patvirtinti.

Artėjant vėršūnių konferencijai Paryžiuje, Valstybės Sekretorius, Christian A. Herter, priėmė Baltijos valstybių atstovus. Mes buvome užtikrinti, kad mūsų valstybėms planuojamoj konferencijoj joks pavojus negrėsia.

Pastaruojų metu įvyko permainos dviejose Lietuvos pasiuntinybėse: Washingtone ir Paryžiuje. Tų dviejų permainų įgyvendinimas teigiamas ir reikšmingas dabartiniu metu reiškiny.

Prieš trejetą savaitių Prezidentas Eisenhower pareiškė, kad nežinąs pasaulyje tautos, kuri sava valia, laisvų rinkimų keliu, pasisakytų už vergo retėžius vietoj laisvių.

Rugpiūčio mėn. 26 d. Valstybės Sekretorius Herter, Amerikos užsienių reikalų ministerių konferencijoj, San Jose, pareiškė, kad kur Rytų Europoje komunistų partija, Sovietų ginkluotų pajėgų pagelba, įsiveržė į valdžią ir komunistų režimas įsigalėjo, tokia valstybė nustojo politinės asmenybės ir veikimo laisvės demokratijoje. Kitais žodžiais tariant, ne lietuvių tautos valia, bet Sovietų kariuomenė nusvėrė Lietuvos dabartinį likimą. Kremliaus iškamša, tariamasis liaudies seimas Kaune, 1940 m. liepos mėn. 22 d. savo deklaracijoj tai patvirtino. Joje juodu ant balto parašyta, kad Lietuvos „liaudis, galingosios Raudonosios Armijos padedama... įsteigė savo valstybėje Sovietų valdžią“.

Pagaliau rugpiūčio mėn. 23 d. d. Valstybės Departamentas atsakydamas į Lietuvos Atstovo memorandumą iš š. m. liepos mėn. 28 d. pakartotinai pareiškė, kad JAV žmonės ir Vyriausybė tebėra giliai susirūpinus Lietuvos likimu ir laukia tos dienos, kada Lietuvos žmonės vėl galės vykdyti savo nacionalines teises ir pasirinkti pagal savo valią politinę, ekonominę bei kultūrinę santvarką.

Tat, Lietuva tebegyva ir dvasia ir teise. Ji gyva pavergtoj Lietuvoj, ji gyva Washingtone ir eilėj kitų sostinių, ji tebegyva ir lietuviu svetur širdyje.

Ir kol Michigano ežero pakrantėje vyks tokie, kaip šis, suvažiavimai ir juose skambės Lietuvos rauda ir Birutės kalba, būkite tikri, ateis diena, kad Lietuvai bus išauštanti metai. O iki tai įvyks

Lietuvi, kančios ištremtųjų  
Ir kraujo žuvusių lašai  
Tebūnie priesaika gyvųjų,  
Kurį širdin įsirašai:  
Kantrybė, darbas ir kova  
Ir vienas tikslas — Lietuva!

(Kazys Bradūnas)

## ALIAS C. VALDYBOS PIRMININKO A. NOVICKIO KALBA

Gerbiamas Nepriklausomos Lietuvos Atstove,  
 Gerbiamas Konsule,  
 Gerbiamas VLIK Pirmininke,  
 Gerbiamas ALT Pirmininke,  
 Gerbiamas ALB Pirmininke,  
 Gerbiamas PLIAS Pirmininke,  
 Gerbiemieji Svečiai,

Mieli Kolegos!

Susirinkome į šeštąjį Inžinierių ir Architektų Suvažiavimą Amerikoje. Vos pusmečio trūksta iki dešimties metų, kai ALIAS organizacija įsikūrė. Galima skaityti, kad tai mūsų sukaktuvinis suvažiavimas, ypatingai, kad Chicagos Skyrius, vienas iš didžiųjų ramsčių organizacijos veikloje, kaip tik šiandien švenčia dešimties metų sukaktį. New Yorko ir Bostono skyriai irgi šiemetiniai jubilieatai. Ta proga Chicagos, New Yorko ir Bostono skyrius sveikinu.

Mūsų organizacija per tuos dešimt metų pasirodė esanti gyvybinga. Kai ji kūrėsi, buvo balsų, kurie pranašavo jos greitą žlugimą. Yra ir dabar tokių, kurie stato klausimą, ar reikalinga ši profesinė organizacija. Profesinius reikalus, girdi, mes galime spręsti Amerikos Inžinierių ir Architektų organizacijų ribose.

Amerikos inžinieriai ir architektai tikrai yra mūsų darbo kolegos, ir toje srityje mes galime su jais bendradarbiauti. Mūsų pajėgumas, pasirošimas ir organizaciniai sugebėjimai prilygsta aborigenu, o kas liečia pareigingumą — tai mūsų kolegos viršija. Todėl mūsų kolegos yra pasiekę atsakomųjų pozicijų Amerikos technikos srityje. Ypač džiugu, kad mūsų jaunieji inžinieriai pasirodė savo sugebėjimais.

Bet, mes savo tiksluose turime daugiau negu profesinius reikalus: mums taip pat rūpi specifiniai lietuviški reikalai. Mes esame lietuvių bendruomenės, plačiąja prasme, nariai; mes turime įsipareigojimą, būdami lojaliais Amerikos piliečiais, perkelti į šį kraštą tokias mūsų savitas lietuviškos kultūros apraiškas, kurių jis iš kitų tautų nėra gavęs. O juk Amerika didžiuojasi savo kultūros spalvingumu ir įvairumu, daugumoje pasisavintu iš Europos tautų! Architektūros srityje, pavyzdžiui, kaikurie mūsų kolegos bando naudoti lietuvių liaudies statybos elementus ir papuošimus kapitalinio pobūdžio pastatams. Kiek tie bandymai prigis Amerikoje — ateitis parodys.

Gyvename krašte, kuris, nenaudodamas prievartos, sudaro palankias sąlygas greitam nutautėjimui. Mūsų pareiga išlaikyti atsivežtą iš tėvynės mūsų brangiausią turtą — savo gimtąją kalbą, perduoti ją žodžiu ir raštu iš kartos į kartą. Ekonominiai ir kultūriniai stiprūs lietuvių

organizacijų vienetai JAV yra svarbios tautinio išsilaikymo tvirtovės. Mūsų nariai, aktyviai dalyvaudami savo ir kitose organizacijose, atlieka įsipareigojimą lietuvybei išlaikyti.

Šių dienų spaudos reikšmė, kaip didžiausios priemonės žmonėms bendradarbiauti, neabejotinai yra svarbi. Dėka savos organizacijos mes turime „Technikos Žodį“, per kurį mes jungiamės vieni su kitais. Ir čia tenka man maloni pareiga atžymėti tą didelį pasišventimą, kurį visą laiką rodo šios dienos jubilijatas — Chicagos Skyrius — jį leisdamas.

Kitas didelis darbas, kurį esame užsibrėžę, — Metraščio išleidimas, — gal kiek užsitęsęs — bus svarbus įnašas, fiksuojas, pirmoje eilėje, mūsų inžinierių ir architektų nuveiktus darbus Nepriklausomoje Lietuvoje, kad okupantas nebegalėtų savintis jų savo propagandai. Mūsų pareiga nušviesti praeitį, kurios aktyviais dalyviais mes patys buvome.

Mūsų organizacija turi subsidijuojamą stipendininką Vokietijoje, Aukštojoje Technikos Mokykloje. Tai simbolinė stipendija — „Išvežtųjų ir Ištremtųjų Lietuvių Inžinierių Vardo Stipendija“. Būtų gera, kad galėtumėm išlaikyti bent keletą tos rūšies stipendininkų, tačiau kol kas finansiniai nepajėgiame. Mūsų didelis džiaugsmas — jaunųjų inžinierių ir architektų prieauglis iš-eivijoje. Iš čia baigusiųjų mokslus turime pirmos eilės specialistų moderniojo ir atominio amžiaus srityse.

Mūsų organizacijų (PLIAS ir ALIAS) dėka buvo įmanoma praveisti visame pasaulyje gyvenančių inžinierių ir architektų konkursą Lietuvos Atstovybės Brazilijoje namams statyti. Konkursui pateikti projektai trumpam laikui buvo išstatyti viešai parodai New Yorke ir iškilmingoje parodoje Chicagoje.

Mums, svetur gyvenantiems lietuviams, ne visvien, kas dedasi okupuotoje Lietuvoje. Mes turime ir norime žinoti, kaip vyksta ten kultūrinis, o ypač technikos gyvenimas, kad ir po sunkiu maskolių batu. Mūsų kolegų darbus, nors ir aptemdytus propagandos šydu, mes žinome. Žinome ir sunkumus, kuriuos jiems tenka nugalėti. Mes džiaugiamės, kai Lietuvoje kas naudingo sukuriama (kaip, pavyzdžiui, hidroelektrinė jėgainė) ir piktinamės, kai „plačioji tėvynė“ daro mūsų gimtajam kraštui ir tautai skriaudas.

Lietuvoje išleidžiama daug raštų. Toki kapitaliniai veikalai, iš „Lietuvių Liaudies Meno“ — kaip „Audiniai“ ir „Architektūra“ negali mūsų nedominti. Jie įamžina kultūros turtą, kurį per šimtmečius Lietuvos liaudis sukūrė. Profesorius S. Kolupaila, dr. J. Gimbutas ir kiti „Technikos Žodžio“ skiltyse nekartą yra atskleidę mums oku-

puotos Lietuvos technikos būklės vaizdą. Tačiau okupantas neleidžia mūsų spaudai, leidiniams ir knygoms, patekti į mūsų kolegų rankas Lietuvoje. Taigi, vadinamas kultūrinis bendradarbiavimas, taip plačiai šiuo metu propaguojamas JAV, lieka vienašališkas, greičiau tapęs komunizmo propagandos bei pasipinigavimo įrankiu.

Lietuvos ateitis — jos nepriklausomybė — yra mūsų visų kelrodinis švyturys.

Keistus laikus gyvename: kada Afrikos laukinės tautelės gauna nepriklausomybę ir priimamos į Jungtines Tautas, kada šios leidžia milijonus dolerių jų ūkiniam pakilimui ir apsaugai — tiesiog neįtikėtina, kad Lietuva, senos kultūros ir istorinių tradicijų valstybė (drauge su kitomis pavergtomis Vakarų tautomis) paliekama vergijoje. Tą skaudžią pasaulinio masto neteisybę mes privalome plačiai, kiekvienai progai pasitaikius, kelti ir demaskuoti cinišką "tautų laisvintojų" rusų bolševiką. Didžiuliame dviejų pasaulio sistemų konflikte mes turime prikišamai pasakyti, kad kalti maskoliai, bet kalti ir Vakarų politikos vairuotojai dėl tokios pasaulio neteisybės ir dėl mūsų tautos nelaimės, nes per daug rusams buvo nusileista.

Gyvename be galo intensyvių moderniosios technikos amžių. Eina rungtyniavimas tarp rytų ir vakarų dėl išradimų (atominų, erdviųjų ir pan.), dėl pirmenybės, kuris kurį šiose lenktyne nugalės. Tai vis globalinio masto problemos. Akivaizdoje tos, sakyčiau, pasakiškos, dar prieš dešimt metų neįsivaizduojamos, pažangos technikoje, mūsų gimtojo krašto nepriklausomybės klausimas pasauliniu mastu darosi antraeilis reikalas. Šis technikos amžius sukūrė tokias naikinimo priemones, kad nebėra fizinės jėgos, kuri galėtų atstatyti teisėtumą, jei tam nėra geros valios iš abiejų pusių. Ši padėtis nėra mūsų bylai palanki, ir kaip čia, taip ir Europoje, ją nustūmė į statišką būklę. Todėl, jieskodami savo laisvės bylai draugų tarp svetimųjų, mes patys, lietuviai, individualiai ir per savo institucijas bei organizacijas turime neleisti išblėsti nepriklausomybės idėjai tarptautiniame forume. Mes, inžinieriai ir architektai, kaip paskiri lietuvių bendruomenės nariai, o dar daugiau kaip organizuotas vienetas, privalome ir turime galiomybės būti Lietuvos nepriklausomybės propaguotojais Amerikos visuomenės tarpe.

Kad ir labai nepalankiai klostosi mūsų bylos sprendimas, mes neturime pasiduoti pesimizmui. Kaip 1918 — 1920 metais tikėjome į beatsistatančią Lietuvą, taip ir dabar turime turėti viltį, jog ateis laikas, kada Lietuva vėl atgaus savo suverenines teises ir, niekieno neprievartaujama, spręs savo likimą. Mes gerai žinome, kad

Lietuvos likimą spręsimė ne mes, išeiviai. Ji spręstėn pasilikę lietuviai patrijotai.

Laisvės valandai išmušus, ką gi mes, čia gyvenantieji, darysime? Dalis mūsų norės grįžti. Grįžti ne tam, kad šiltas vietas užimtų — šiltas vietas bent mūsų profesijoje mes ir čia turim, ir vargu bau ar šiltesnes gausime Lietuvoj. Jei norėsime grįžti, tai tik tam, kad savo čia įgytą patyrimą ir plataus masto žinias galėtume panaudoti bendram mūsų beatsistatančios Tėvynės labui, ir ranka rankon su mūsų Lietuvoje esančiais kolegomis dirbti šviesiai Lietuvos ateičiai.

Kad pasiilgimas savojo krašto bus didžiausias akstinas grįžimui, apie tai niekas neabejoja.

Tie gi, kurie dėl įvairių priežasčių nebegrįš, kad ir pasilikę čia, bent savo atsiektu medžiaginiu gerbūviu privalės prisidėti prie atstatomos Lietuvos ūkinio kėlimo, kaip kad 1919 metais, Lietuvos prisikėlimo laikotarpiu, senoji Lietuvos išeivija prisidėjo.

Mes norime matyti ateities Lietuvą nepriklausomą, demokratinę, ekonominiai ir socialiniai gražiai susivarkiusią, kur visiems lietuviams būtų gera gyventi, kur "naujosios klasės" valdančiųjų satrapų, kaip kad dabar Lietuvoje yra, nebeliktų.

Nėra dabarties be praeties. Praeitis yra dalis dabarties, taip pat, kaip dabartis — dalis ateities.

ALIAS nėra šio krašto originalus kūriny: mes jį atsivežėm iš Lietuvos. Ten veikė Lietuvos Inžinierių ir Architektų Sąjunga, kurios įkvėpėjų ir organizatorių tarpe buvo: Petras Vileišis, Tomas Naruševičius, Stepas Kairys, Pranas Jodelė, Jonas Simoliūnas.

Mes, senosios kartos inžinieriai ir architektai, atstovaujame praetį su nepriklausomybės vaizdais ir išgyvenimais. Jaunieji mūsų kolegos turi užimti mūsų vietas ir tęsti mūsų pradėtą darbą, gal sėkmingiau, negu mes jį dirbome. Jie turi rūpintis, kad priaugantieji inžinieriai ir architektai įsijungtų į mūsų organizaciją ir kad, sekdami gyvenimo pažangą ir ja naudodamiesi, nenukryptų nuo pagrindinių mūsų visų puoselėjamo tikslo — Nepriklausomos Lietuvos.

Vienas žymus Lietuvos rašytojas savo istorinį veikalą užbaigia žodžiais:

„Rytas prašvis dar negreitai“.

Tuose žodžiuose išreikšta pavergtosios Lietuvos nedalia.

Aš gi norėčiau pasakyti: „Mieli broliai ir sesės Lietuvoje ir išeivijoje!“

„Ir vis tik rytas išauš — ir gal greičiau negu mes manome!“

## ALIAS ŠEŠTASIS SUVAŽIAVIMAS

Karštomis vasaros dienomis Čikagoje sėkmingai vyko šeštasis ALIAS suvažiavimas, š. m. rugsėjo 3-5 d. d., Jaunimo Centro namuose. Dalyvavo atstovai iš Filadelfijos, New Yorko, Bostono, Detroito, Baltimorės, Čikagos (t. y. ALIAS skyrių atstovai), Clevelando ir Kanados (pastarieji PLIAS sk.).

Pirmąją dieną iškilmingame posėdyje dalyvavo daug aukštų svečių ir visuomenės atstovų. Vietos sk. pirm. V. Lapatinskas pakvietė ALIAS c. v. pirm. A. Novickį suvažiavimą atidaryti. Po pirmininko atidarymo kalbos buvo pagerbti mirusieji inžinieriai. Pakviesti į garbės prezidiumą: Lietuvos atstovas JAV — J. Kajeckas, VLIKO pirm. dr. A. Trimakas, Lietuvos konsulas dr. P. Daužvardis, ALTO pirm. L. Šimutis, JAV Liet. Bendruomenės c. v. pirm. Barzdukas, vietos sk. garbės nariai — prof. A. Varnas, prof. St. Kolupaila, prof. St. Dirmantas, prof. J. Simoliūnas, A. Rudis. Sudarytas suvažiavimo darbo prezidiumas: A. Jurskis ir K. Burba — pirmininkai, V. Bioševas ir J. Sakalas — sekretoriai. Sugiedoti JAV ir Lietuvos himnai, dalyvaujant solistei R. Mastienei.

Suvažiavimą žodžiu sveikino Lietuvos atstovas JAV, VLIKO atst., Lietuvos Konsulas Čikagoje, ALTO, AL Bendruomenės, Lituanicos Sk. Tunto, Tautinės S-gos, Miškininkų S-gos atstovai. Be to, gauta visa eilė sveikinimų raštu:

*Iškilmingo posėdžio (IX. 3) prezidiumas. Sėdi iš d. į k.: nž. A. Rudis, dr. J. Šimutis, Lietuvos Atstovas J. Kajeckas, Dr. A. Trimakas, Dr. P. Daužvardis, prof. J. Šimoliūnas, prof. S. Kolupaila ir prof. A. Varnas. Darbo prezidiume, šonu į dalyvius — prof. A. Jurskis, inžinieriai K. Burba, J. Sakalas ir V. Bioševas.*

JAV Prezidento vardu, Special Assstent in White House Frederic Fox, sen. J. Kennedy. Dipl. šefo — St. Lozoraičio, Gen. Konsulo J. Budrio, Lietuvos Laisvės komiteto pirm. V. Sidzikausko, ALIAS Čikagos sk. žmonių klubo, Br. Galinio, Illinois Liet. Gydytojų Draugijos, PLIAS Ottawos skyriaus, Liet. Dantų Gydytojų Draugijos, Čiurlionio Galerijos, Liet. Veteranų S-gos "Ramonė" c. v-bos, Kunig. Birutės karių šeimų moterų d-jos, Liet. Fronto Čikagos Apyg. valdybos, Liet. Teisininkų D-jos Čikagos skyriaus, Liet. Įgal. Minist. Brazilijoje — Dr. Friko Meierio, Venta Eng. Co su sveikinimu prisiuntė 50 dol. auką suvažiavimo reikalams.

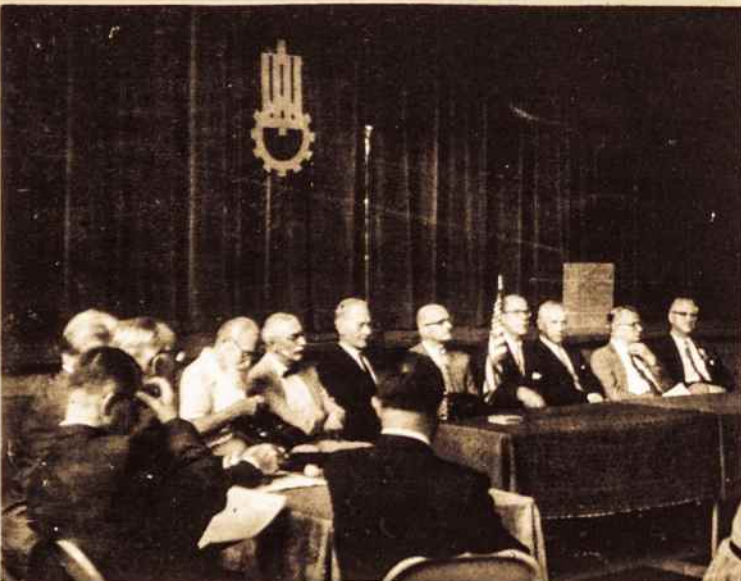
Po iškilmingosios posėdžio dalies kalbėjo J. Jurkūnas, apžvelgdamas ALIAS Čikagos sk. dešimtmetį. Prof. S. Kolupaila pateikė keletą minčių dėl kultūrinio bendradarbiavimo su Pavergta Tėvyne.

Pirmosios dienos vakare vietos sk. inžinierių žmonių klubas suvažiavimo dalyviams surengė kavutę. Galima sakyti — daugiau negu kavutę, bet gana jaukų pobūvį, kur buvo aptarti ir kiti einamieji suvažiavimo reikalai. V. Vintartas skaitė referatą apie ALIAS organizacijos tikslus ir veiklą. Taip pat buvo sudarytos suvažiavimo komisijos. Mandatų ir nominacijų k-ja: J. Lenkevičius, J. Bučinskas, S. Jokubauskas, Spaudos ir Metraščio k-ja: prof. S. Dirmantas, A. Novickis, G. J. Lazauskas, V. Pavilčius, K. Paukštys. Rezoliucijų ir sveikinimų k-ja: S. Švedas, J. Krikščiukaitis, V. Vintartas, Ign. Gasiliūnas.

Antroji suvažiavimo diena pradėta pamaldomis Tėvų Jėzuitų koplyčioje. Posėdžiai vyko su pertraukomis. Išklausyti ALIAS c. valdybos ir skyrių pranešimai, PLIAS c. valdybos ir Toronto, Clevelando sk. pranešimai. Tų pranešimų dalis bus panaudota TŽ skiltyse.

Technikos Žodžio reikalu pranešimą padarė vietos sk. spaudos sekcijos vadovas G. J. Lazauskas, Metraščio reikalu A. Novickis perteikė ALIAS c. v. pranešimą ir V. Bioševas perskaitė Metraščio. red. K. Kruliko suvažiavimui raštą. Suvažiavimas įpareigojo naująją centro valdybą sudaryti prie red. K. Kruliko, darbo palengvinimui, Metraščio kolegiją ir stengtis kuo greičiau metraštį išleisti. Į šią kolegiją turi įeiti ir PLIAS c. v. atstovas.

Terminologijos klausimas bei terminų rinkimas taip pat gyvai panagrinėtas. Šis darbas yra kruopštus ir ne taip lengvas, juo labiau, kad tokių pasiūlytųjų tarkininkų trūksta. Nutarta terminologijos rinkimą tęsti, telkti naujas jėgas, terminus skelbti Technikos Žodyje. Remti organi-





zacinės komisijos (iš V. Vintarto, A. Didžiulio ir G. J. Lazausko) pastangas.

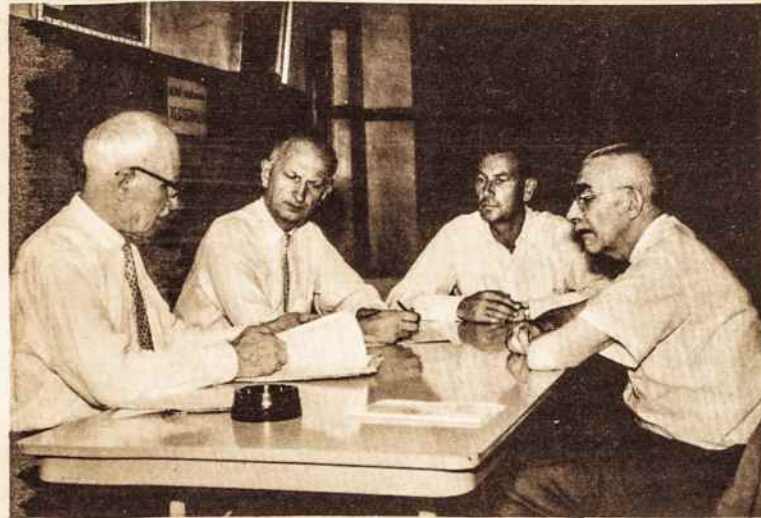
Aptarta visa eilė organizacinių reikalų, kurie smulkiai bus pateikti oficialiame suvažiavimo protokole. Tik linkėtina, kad tas protokolas greičiau pasirodytų ir greičiau pasiektų skyrius bei paskirus narius.

Į naująją ALIAS centro valdybą išrinkti: J. Jasiukaitis, A. Ostrauskas S. Švedas, Iz. Bartkus, K. Bertulis, K. Pabedinskas ir B. Galinis (visi iš Čikagos, išskyrus pastarąjį), kandidatai — J. Rimkevičius, V. Vintartas. Revizijos komisija: dr. St. Juzėnas, Č. Staniulis, J. Mikaila, A. Arlauskas (visi iš Detroito). Garbės teismas: prof. A. Jurskis, J. Mikalauskas, J. Mulokas. Dėl sekančio suvažiavimo vietos pavesta centro valdybai tartis su Clevelando PLIAS skyriumi.

Sąjungos organizaciniais bei veiklos reikalais dar skaitė savo referatus prof. J. Rūgis, S. Jukubauskas ir A. Ostrauskas. Po to vyko gana gyvos diskusijos. Į suvažiavimo dalyvių širdis daugiausiai įstrigo N. Novickio šūkis — į jaunimą per jaunimą. Daug pasireiškė dr. St. Juzėnas su savo puoselėjimais projektais veiklą vystyti per ekonominę veiklą, sudarant kapitalą, steigiant savo namus bei bendrovę.

Priimtos bendros rezolucijos, rezoliucija prezidentui D. Eisenhoweriui. Pereitos ALIAS centro valdybos pirm. Antaną Novickį suvažiavimas išrinko sąjungos garbės nariu. Suvažiavimas uždarytas baigiamuoju A. Novickio žodžiu ir Lietuvos himnu.

Reikia pasidžiaugti tokiu darniu suvažiavimu, dalyvių ištverme bei pasišventimu. Reikia tikėtis, kad ta darbinga nuotaika išsilaikys visoje



Šeštojo ALIAS suvažiavimo dienos (IX.3-4) susitikę PLIAS C. Valdybos nariai posėdžiauja. Iš k. į d.

Foto V. Noreikos

prof. S. Dirmantas, dr. inž. A. Nasvytis, inž. J. Augustinavičius ir prof. S. Kolupaila.

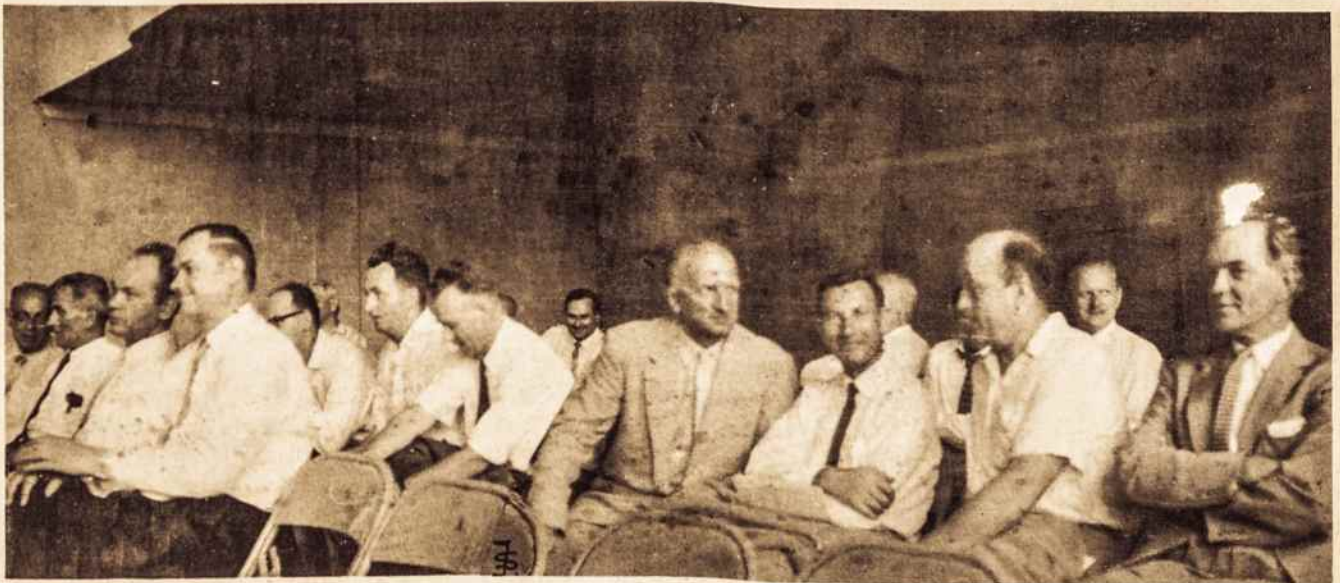
mūsų sąjungoje iki sekančio suvažiavimo, kada turėsime progos vėl atsinaujinti ir pasisemti pasiryžimo tolimesnei veiklai.

Antrosios dienos vakare Šarkio restorane vyko suvažiavimo dalyvių ir svečių balius.

Gi trečiąją dieną posėdžiavo išrinktieji centro valdybos organai, perimdami iš senųjų pareigas. Seniesiems priklauso padėka už atliktus darbus, o naujesiems — linkėjimai ryžtingo ir vaisingo darbo. Suvažiavimas, lyg naujoji banga, tegul daugiau išjudina mūsų organizacinę bei profesinę veiklą.

Iškilmingojo posėdžio dalyviai (dalis) iš d. į k. : J. Mulokas, A. Didžiulis, T. Varanka, J. Augustinavi-

čius, A. Nasvytis, toliau — D. Šatas, G. J. Lazauskas, E. Jasiūnas ir kiti.



# MŪSŲ ORGANIZACIJOS TIKSLAI IR VEIKLA

(SUVAŽIAVIMO REFERATAI)

*Suvažiavimas pageidavo diskusijas dėl mūsų veiklos perkelti į „T. Žodžio“ skiltis. Čia talpiname tik 2 suvažiavime skaitytus referatus, kurių santraukas patuošė patys autoriai.*

*Sekančiuose nr. nr. tikimės galėsią patalpinti daugiau pasisakymų.*

R e d.

## I

Ne vienam besisielojančiam mūsų organizacijos reikalais nariui dažnai kyla klausimas — kas bus su mūsų veikla? Jeigu toks klausimas iš viso kyla, tai suprantama, kad toji veikla yra nepatenkinamame lygyje.

Veiklos kryptis bei apimtis priklauso nuo tikslų, gi veiklos lygis ir intensyvumas — nuo to, ar ją vykdančiai turi pasiryžimo tuos tikslus pasiekti. Kad toks pasiryžimas būtų, užsibrėžtiems organizacijos tikslams daugiau — mažiau turi pritari visi jos nariai arba, mažiausia, bent jų dauguma. Atseit, organizacijos tikslai turi būti jai būdingi ir skirtingi nuo kitų organizacijų tikslų, taipgi teikią jai prasmę bei reikšmę, o tuo pačiu ir pagrindą jos egzistencijai.

Mūsų organizacijos tikslai yra nusakyti PLIAS bei jos padalinio, ALIAS, įstatuose. PLIAS pagal jos įstatus yra organizacija „išsklaidytiems po laisvojo pasaulio kontinentus lietuviams inžinieriams, architektams ir visoms technikinėms pajėgoms burti, ir jų tautinėms aspiracijoms bei Tėvynės išlaisvinimo ir atstatymo darbams koordinuoti“. ALIAS įstatuose beveik tas pats išreikšta keliais straipsniais.

Pastraipsniui abėjus įstatus išnagrinėjus (santraukoje tas nagrinėjimas apeinamas), juose be vienos kitos nereikšmingos išimties, nerandame nieko PLIAS-gai būdingo, kas skirtų ją, pavyzdžiui, nuo beveik tokio pačio tikslo PLBnės, siekiančios burti visus lietuvius arba, nuo bet kurios politinės organizacijos, jungiančios panašios profesijos vietoje panašios ideologijos asmenis. Pastarosios, siekdamos būdingų idėjų įgyvendinimo, yra savo tikslais savitos ir todėl teikia akstiną jų veikloje reikštis tiems, kurie toms idėjoms pritaria; dar daugiau — teikia joms pirmumo prieš kitas organizacijas. PLIAS (ir ALIAS) būdingo savitumo neturi; neturi nei tikslų, kurie teiktų mūsų organizacijai prasmę bei reikšmę, tuo pačiu teikiant akstiną joje dalyvauti ir aktyviai reikštis.

Todėl netenka stebėtis, kad pav. tokioje Chicagoje iš čia gyvenančių virš 250 lietuvių inžinierių ALIAS skyriui tepriklauso tik maždaug trečdalis. Veikliau gi reiškiasi tik pusė to.

Domėjimasis mūsų organizacijos veikla kolegų tarpe smunka ir su mažomis išimtimis tai tampa visuotiniu reiškiniu. Atrodo, jog visi sutiks, kad kas nors turi būti skubiai daroma norint išgelbėti organizaciją nuo sunykimo. Atseit, turime keisti, arba praplėsti mūsų tikslus: turime išbraukti tai kas nerealu, negyvenimiška, ir įnešti ką nors naujo, svarbaus.

Bendrai, mūsų įstatuose yra išreikšti keturi pagrindiniai tikslai: lietuviybės išlaikymas, tarpusavio ryšio palaikymas, profesiniai reikalai ir Lietuvos lasvinimo darbas.

Lietuviybės išlaikymo klausimas yra vienas tikslų daugelio lietuvių išeivių organizacijų, tačiau rimtai jo siekia tik tos, kurioms jis yra vienintelis arba pagrindinis tikslas. Gražūs tikslai nereikalingi įstatų, bet įrašyti ir nevykdomi, jie tėra tik iškaba kam nors, eventualiai — tuštumai, pridengti. Ar per 10 metų PLIAS bei ALIAS, kaip organizacija, nuveikė ką nors ypatingesnio lietuviybės išlaikymui? Teberemiant lietuviškas mokslo įstaigas, neužmirština, kad lietuviškumo mokslas jaunime nėra populus. Reikia sudaryti sąlygas lietuviškam jaunimui tarpti lietuviškoje dvasioje ne vien tik mokslo įstaigose. Jaunimas yra brangus tautos augalas, jos gyvybė ir ateitis. Gi brangiems augalams statome šiltnamius. Tad šioje srityje lietuviai inžinieriai bei architektai turėtų pasireikšti kaip statytojai — kūrėjai, nepasilikdami tik kitų kūrybos darbų vykdytojais. Statykime.

Tarpusavio ryšio palaikyme didelės reikšmės gali, ir turi, turėti mūsų spaudos organas. Vietoje vis dar tebetiekiamų neva tai mokslinių žinių (jų T. Žodyje niekas nieškos), kad plačiajame pasaulyje išsimėtę vieni kitus arčiau jauslumė, mūsų spaudos organe turime turėti galimai daugiau medžiagos apie skyrių bei visų kolegų pavienę veiklą.

Profesiniai reikalai mūsų organizacijoje neteikia pagrindo ją vadinti profesine. To pagrindo nebus ir toliau, jeigu nerasime kokio nors profesinio tikslo vykdytino s-gos rėmuose. Tai gal ir nebūtina, bet yra būtina surasti kitokį nei sentimentinį — bendrų mokslo kolegų ar bendros profesijos vardo ryšį, nes tokie ryšiai riša tik mažuma.

Lietuvos lasvinimo darbas mūsų s-gos rėmuose turėtų būti savitai skirtingas nuo kitų organizacijų tos srities darbo. Lietuvos atstatymo klausimą galima pastatyti kiton plotmėn: visai neleičiant Lietuvos būsimo ūkio atstatymo problemų, kurios šiuo metu yra daugiau vaizduotės reikalas, Lietuvą atstatinėti galima ir dabar. Lietu-

vos pastatai užsienyje, kaip pav. pasiuntinybių rūmai, yra Lietuvos nuosavybė. PLIAS-ga, patiekdama rūmų projektą Lietuvos Pasiuntinybei Brazilijoje, tikrai vienintėlį kartą savo veikloje pasireiškė kaip profesinė organizacija, tuo pačiu parodydama tiems retiems Nepriklausomos Lietuvos suverenumo postams, mūsų diplomatams, kad jie dar turi į ką atsiremti. Tuo būdu PLIAS-ga davė tikrai savitą įnašą Lietuvos laisvinimo labui. Tik nereikia tuo ir baigti, — reikia parodyti lietuviškai visuomenei, kad lietuviai inžinieriai bei architektai nėra tik projektuotojai — kūrėjai realių vertybių Lietuvai. Yra reikalas vieną iš premijuotų projektų paruošti statybai, sukelti reikalingas lėšas ir projektą įvykdyti. Nebūtina lėšas patiems suaukoti, nes tai galima atlikti pravedant visų lietuvių tarpe vieno dolerio vajų. Darbą pradėjus projekto patiekimu derėtų jį ir baigti projekto įgyvendinimu. Dėl pesimistiškų nuomonių, kad tie rūmai gali su laiku atitekti sovietams, tenka pasakyti, kad tai būtų nepaprasta propaganda Lietuvos labui. Antrą vertus, tie rūmai galėtų sugriūti dėl žemės drebėjimo, nuo ko irgi niekas neapdraudžia. Kas gi būtų, jeigu dėl Nepriklausomos Lietuvos kovoje bei žuvę kovotojai būtų statę panašų į šių pesimistų klausimą, — gal Lietuva vėl laisvės neteks, ar verta dėl jos tad kovoti, — jie tos laisvės tokiu atveju nebūtų ir iškovoję. Jeigu abejojame savo tikslais, — nesiekime jų, nes nepasieksime. Daugumas lietuvių iki šiol vis nesupranta propagandos nepaprastos reikšmės: nemoka nei jos sudaryti, nei ja pasinaudoti. Tačiau vieno dolerio tokiam tikslui nepagailės.

Lietuvybės išlaikymo bei Lietuvos laisvinimo reikalas be abejonės būtų geresnėje padėtyje, jeigu mūsų išeivija būtų vieninga ir finansiniai stipri tiek pavieniai, tiek organizaciniu mastu. Finansinės stiprybės siekimas galėtų būti vienu iš mūsų organizacijos tikslų, ypač, derinant jį su mūsų tautinėmis aspiracijomis. Yra siūloma s-gos rėmuose steigti akcinę ar kooperacinę bendrovę, eventualiai su skyriais, atitinkančiais s-gos skyrių vietas. Bendrovės tikslas: statyti nuomos būdu pelną teikiančius pastatus. Vienas toks siūlymas buvo aprašytas š. m. T. Žodžio 2 nr. Minties autoriaus inž. Dr. S. Juzėno siūloma statyti s-gos buveinę - vasarnamį, kuriame būtų archyvas, biblioteka, salė, kavinė ar valgykla ir apie 50 kambarių nakvynėms. Vietovė: Florida, Arizona, ar kur Detroito, Chicagos, Clevelando trikampyje. Prieš keletą metų draugų tarpe kol. V. Vintartas yra kėlęs panašią mintį: statyti Lietuvių Namus Chicagoje. Objektas 1-2 milj. vertės. Jame: sporto ir pramogų patalpos jauniui, parengimų salė, biblioteka, b-nės archyvas, geros klasės restoranas - kavinė, nedidelis vieš-

butis ir patalpos prekybos įmonėms, žodžiu, viskas, kas pelną teikia. Kanados lietuvių kooperacinė b-vė per keletą metų tapo tikrai tvirta finansine institucija, tačiau tam reikia vieningumo, bendro tikslo supratimo ir savitarpio pasitikėjimo: tai turint, turėtume stipresnę, finansiniais ryšiais rišamą organizaciją, kuriančią lietuviškumo židinius ir tuo būdu teikiančią savitą įnašą Lietuvos labui.

Chicagos skyriaus garbės narys, inž. A. Rudis, siūlo s-gos rėmuose imtis stambesnių projektų: pavyzdžiui „esant reikalui, patiekti miesto perplanavimo ar panašius projektus suinteresuotoms institucijoms.“

Veiklai pagyvinti galima tam tikram laiko tarpui užsibrėžti vieną tikslą, tą įvykdžius, kitą ir tt. Ateities veiklai gairės ir kadencijos metu įvykdytini darbai, aišku, tokie, kurie tam jungtų visus narius, turėtų būti nutarti suvažiavimuose negaištant laiko beprasmiu protokolų skaitymu.

Veltui tačiau kalbėsime apie tikslus ir veiklą, jeigu esame paskendę rūpesčiuose „dėl gabalo aukso, gardaus valgio šaukšto“ arba, jeigu mūsų „kūns ima senti, dvasia jau sūsnūdas, — nei sėsim, nei piausim“.

V. Vintartas

## II

Esu pakviestas šiame suvažiavime pasisakyti „Mūsų organizacijos tikslas ir veikla“ klausimu kaip senesniosios kartos inžinierius. Kadangi senesnioji karta mėgsta pradėti iš tolo pafilosofuoti, tai aš, prisilaikydamas tos tradicijos, ir padarysiu kiek platesnį įvadą, paliekant pasisakymus ir griežtesnes išvadas mano jautiausiems kolegoms.

Inžinierius yra ne tik specialistas - profesionalas, bet ir visuomenės narys. Jo vaidmuo visuomenėje, kaip technologo ar mokslininko, šiais laikais yra ypatingai svarbus. Bet ne mažiau svarbus yra jo vaidmuo kaip visuomenės nario ir kultūrininko. Tą vaizdžiai parodo faktas, kad pirmas FIANI t. y. tarptautinės sąjungos tautinių inžinierių organizacijų kongresas Romoje, įvyko ne kuriuo profesiniu obalsiu, bet obalsiu — inžinieriaus vaidmuo visuomenėje. Tas inžinieriaus vaidmuo ir uždavinys visuomenei tuo labiau išryškėja jei priimsime domėn, kad šių laikų masių kultūra yra daugiau technominio kaip humanistinio pobūdžio. Taigi inžinieriaus autoritetas visuomenėje gali būti didesnis kaip kokios nors kitos specialybės mokslininko. Juk žmonės dabar daugiau domisi įvairiais televizijos, radijo, automobilių ir kt. technikos klausimais nei literatūra, istorija, filosofija ar pan. Dėl šios krypties pasireiškimo, be abejo, tenka kaltinti ne tik visuomenę. Čia atsiliepia

ir kaikurie pasireiškiami kultūros raidoje, kurie padaro kaikurias kultūros sritis sunkiau prieinamomis. Tokie filosofiniai, egzistencializmo išvedžiojimai dažnai darosi nesuprantami ar neaiškūs net specialistams. Dailės kūriniai sukelia savotiškas reakcijas. Eiliniam inteligentui kokia nors reaktoriaus teorija ar televizijos įrengimų paslaptys yra lengviau suprantami nei kad koks literatūrinis essay'us ar pav. T.S. Elioto poezija.

Vienok Amerikoje inžinieriaus padėtis visuomenėje iki šiam laikui buvo kiek skirtinga kaip Europoje ar net Pietų Amerikoje. Šiais laikais, kai mokslas ir jo pritaikymai turi vis didesnės įtakos į visuomeninį bei žmogaus gyvenimą ir bendrą progresą, intelektualų ir specialistų padėtis sudaro tikrą paradoksą. Mokslas ir mokslininkai yra mažai gerbiami ir mažai su jais skaitomasi. Daugiau gerbiamas ne intelektas, bet gudrumas ir apsukrumas nešas pinigą. Gan dažnai tenka išgirsti terminą "egghead" vartojamą intelektualų atžvilgiu.

Bet gyvename išvakarėse ypatingų laikų, o gal net persilaužimo laikų. Pasirodo pirmos kregždės naujovių intelektualiniame ir kultūriname krašto gyvenime. Kas sekė atidžiai pasukinius įvykius krašte, kaip pav. prezidentinių rinkimų konvencijas, galėjo tą gan ryškiai pastebėti. Mokslinėje, rimtoje spaudoje pasirodė eilė studijų socialiniais ir politiniais klausimais ir mokslinės rinkiminės kampanijos organizacijos klausimais, ypatingai Kennedy organizacijos. Ir vienas ir kitas kandidatų yra apsupti įvairių mokslo atstovų, o tarp jų žymią vietą užima ir inžinieriai. Spaudoje minimas Kennedy — "smegenų trestas".

Keičiantis laikams, statomi inžinieriams, daktarams ir kitiems specialistams reikalavimai irgi keisis. Jau tenka išgirsti naujų pažiūrų iš šiam krašte susiformavusių intelektualų. Man teko kalbėti su žymiu Chicagos gydytoju - profesoriumi ir jis su dideliu nepasitenkinimu pabrėžė gydytojų daugumos žemą bendrą išsilavinimą, neatitinkantį inteligento žmogaus sąvokai. Kitas asmuo, istorijos daktaras, užimęs aukštą vietą švietimo vadovybėje, ilgesniame pasikalbėjime irgi kėlė trūkumus geresnio bendro išsilavinimo ir platesnių pažiūrų eilinio, baigusio mokslus piliečio. Jis taip pat pareiškė įdomią mintį apie atvykusius iš Europos įvairių specialybių intelektualus, kurie turėjo progos daug pamatyti, pastudijuoti ir žino daugelį kalbų. Pagal jį šie žmonės galėtų daug daugiau duoti Amerikai, o ne tik siaurą profesinį darbą eilinio darbininko.

Ir išties mes, lietuviai inžinieriai, esame ypatingoje padėtyje. Daug pergyvenę, daug patyrę ir matę, daugiau kalbų žiną, mes turėjome progos pasiekti platesnį horizontą. Amerikos inte-

lektualas tą žino ir jaučia, ir pradeda iš mūsų daugiau reikalauti. Todėl mes neturime sustoti ar net eiti atgal, pasiduodant spaudimui į konformizmą. O tas spaudimas yra šiame krašte, nors ir neintencionalus, bet stipriai jaučiamas. Mes turime atlikti savo uždavinį šiame krašte platesniu mastu, atnešti savo įnašą į krašto intelektualinį gyvenimą, kaip tai darė ar daro kitų tautų atstovai.

Išlaikyti tinkamame lygyje mūsų intelektualinį statusą mum gali padėti mūsų dalyvavimas ALIAS. Jis gali mum padėti atsispirti tam spaudimui į konformizmą.

Man teko būti pakviestam dalyvauti diskusijose Jaunimo Kongrese, Chicagojė. Kalbant apie lietuviybės išlaikymą vienas iš kongreso dalyvių, mokslo doktorantas tais laikais, o dabar pasižymėjęs mokslo, inžinerijos daktaras, savo įdomiame pranešime kalbėjo apie lietuviybės išlaikymo reikalingumą būnant amerikiečiu. Ir jis kaip tik iškėlė mintį, kad lietuviybės išlaikymas gali padėti apsisaugoti nuo spaudimo į konformizmą, nuo niveliacijos į žemesnį aplinkos lygį, į kurį dažnai patenkama. Tokį apsisaugojimą nuo niveliacijos žemyn mum gali duoti dalyvavimas savųjų tarpe ALIAS gretose.

Sakoma, kad norint būti geru žmogumi reikia pirmoje eilėje būti geru savo tautos sūnumi. Kad būti geru amerikiečiu reikia būti geru lietuviu.

Aš norėčiau parafrazuoti tą posakį, pritaikydamas jį mūsų diskutuojamam klausimui. Kad būti geru amerikiečiu inžinieriumi, reikia būti geru lietuviu inžinieriumi. Tą mum gali ir turi padėti ALIAS.

Inž. Jonas Rūgis



*Karininkų Ramovėje Kaune (1938. XI. 26), iš k. į d. inžinieriai — J. Rūgis, J. Smilgevičius, K. Gaigalis, inž. Mikuckio žmona, inžinieriai B. Garšva, B. Tomaševičius, p. Tomaševičienė, p. Rūgytė, inž. J. Jankevičius ir p. Garšvienė*

**ALIAS VI-JO VISUOTINIO SUVAŽIAVIMO, ĮVYKUSIO 1960 M. RUGSĖJO 3-4 D.D:  
CHICAGOJE PRIIMTOS  
REZOLIUCIJOS**

Suvažiavimas apsvarstęs ir išdiskutavęs visus klausimus, susijusius su lietuvių inžinierių ir architektų organizacija ALIAS tremtyje, vienbalsiai priima šias rezoliucijas:

1. Pasiųsti peticiją J. A. Valstybių Prezidentui (Peticijos tekstą žiūr. psl. 2. T. Ž. Red.),  
2. Suvažiavimas įgalioja naująją ALIAS Centro Valdybą raštu padėkoti visiems sveikinusiems VI-tąjį ALIAS suvažiavimą.

3. Suvažiavimas įpareigoja ALIAS Centro Valdybą raštu pasveikinti ALIAS Garbės Narius.

4. Suvažiavimas kreipia ypatingą dėmesį į sąjungos organo „Technikos Žodžio“ paruošimą ir jo leidimą ir prašo narius bet kuriomis sąlygomis remti ir padėti mūsų spaudai išsilaikyti jai prideramoje aukštumoje.

Kiekvienas ALIAS narys raginamas būti „Technikos Žodžio“ prenumeratorium. Skyrių

valdybos įpareigojamos informuoti mūsų orgauicijos spaudos organą apie visus svarbesnius skyriaus bei paskirų skyriaus narių profesinės veiklos pasireiškimus.

5. Suvažiavimas kreipia ypatingą dėmesį į naujų jėgų įtraukimą į ALIAS narių eiles. Centro Valdybai pavedama išsamiai išstudijuoti visas galimybes ir padaryti konkrečių žygių sueiti į kontaktą su techninius mokslus baigusiu jaunuimu ir įtraukti juos į aktyvią ALIAS veiklą.

6. Suvažiavimas atsižvelgdamas į ilgametį darbą ir nuopelnus lietuvių visuomenei tiek visuomeniniu tiek profesiniu požiūriu išrenka dipl. inž. Antaną Novickį ALIAS Garbės Nariu.

Rezoliucijų K-jos Pirmininkas:

(pas.) Kazys Kriščiukaitis

Nariai: Vytautas Vintartas

S. Švedas I. Gasiliūnas

Chicago, 1960 rugsėjo mėn. 4 d.

**ALIAS SUVAŽIAVIMO REZOLIUCIJA TECHNIKOS ŽODŽIO REIKALU**

PLIAS IR ALIAS organas — Technikos Žodis sąjungos veikloje yra vienas iš svarbiųjų veiksnių. TŽ leidimas yra visų skyrių ir PLIAS bei ALIAS centro valdybų visuotinis reikalas. TŽ leidimas ir redagavimas, vadovaujant ALIAS Čikagos sk. techn. spaudos sekcijai, vykdomas visų sąjungos skyrių bendra talka, būtent:

1. PLIAS ir ALIAS centro valdybos ir daugiausia finansiniai remiant TŽ leidimą ALIAS Čikagos sk. valdyba į TŽ vadovybę skiria po vieną savo atstovą.

2. Atstovai koordinuoja trūkstančių lėšų telkimą per savo atstovaujamas valdybas.

3. Prenumeratų ir atsilikusių skolų rinkimą tiesioginiai vykdo TŽ administracija ir, reikalui esant, paskirų skyrių valdybos.

Tačiau, atsižvelgiant į tai, konstatuojama:

1. kad nevysi sąjungos skyriai yra pakankamai įsijungę į šią TŽ rėmimo talką,

2. skyrių valdybos ir paskiri nariai turi kreipti daugiau dėmesio į TŽ visokiariopą rėmimą, norint išlaikyti TŽ reikiamą lygį ir periodiškumą.

Todėl suvažiavimas n u t a r ė:

a) Kiekvienas skyriaus valdybos narys spau-

dos reikalams, numatytas įstatais, turi neraginanamas pastoviai informuoti TŽ apie visus vietinės veiklos organizacinius pasireiškimus.

b) Skyrių valdybos prisiunčia narių adresus ir informuoja apie jų pasikeitimus T. Žodį, ir ragina visus narius užsiprenumeruoti TŽ, užsimokant prenumeratą iš anksto. Padeda TŽ administracijai rinkti prenumeratas ir skolas.

c) Skyriuose esantieji spaudos darbo mėgėjai suburtini į atskiras spaudos sekcijas, kurios rūpintųsi ir reguliariai remtų TŽ ir kitus leidinius techninio turinio raštais. Tuo turi rūpintis visų skyrių valdybos ir pati TŽ vadovybė.

d) vienas iš svarbiųjų artimos ateities TŽ vadovybės ir skyrių valdybų uždavinys — daugiau įtraukti į spaudos darbą jaunųjų jėgų iš jaunų inžinierių tarpo.

e) suvažiavimas, įvertindamas TŽ darbuotojų ir rėmėjų pastangas, čia užjūryje išvarius pirmojo spaudos dešimtmečio gilią vagą, reiškia padėką.

(Suvažiavimui šią rezoliuciją pateikė spaudos reikalams komisija: prof. S. Dirmantas, A. Novickis, G. J. Lazauskas, V. Pavilčius).

**SEKANTIS TECHNIKOS ŽODŽIO NUMERIS**

TŽ šių metų penktąjį numerį redagavo architektas Vladas Adomavičius. Visa medžiaga, rūpestingai paruošta, gauta ir jau perduota spaudai. Straipsnius pateikė ALIAS Bostono skyriaus nariai. Turinyje: Broniaus Galinio — Pirmasis de-

šimtmetis, Juozo Dačio — Rocky Reach užtvanka Columbia upės baseine, Kosto Nenorto — Keli žodžiai apie maserį, J. Gimbuto — keli pasisakymai, platūs skyriai — technikos įvairenybės. Iš spaudos, iš mūsų veiklos bei kt.

Džiugu, kad Bostono kolegos inžinieriai jau pradėjo ruošti ir sekantį metų savo TŽ numerį. Kitais metais TŽ redagavimo planas bus tas pats, todėl prašomi visi skyriai jau iš anksto ruošti sekantių metų TŽ numerių sudarymui.



Inž. K. Burba prie mikrofono.



Inž. A. Bulota su ponia, inž. arch.  
J. Stankus su ponia, inž. Iz. Bartkus.



Prie ilgojo stalo: ( iš kairės) prof. A. Ju  
A. Varnas, prof. J. Jasiukaitis p. A. Vin  
Iš dešinės, pirmas — prof. J. Šimoliūn  
— inž. A. Novickis, p. Jasiukaitienė, prof. S

Bendras vakarieniės vaizdas



Baliaus - vakarieniės rengėjai - šei.  
mininkai ALIAS Chicagos sk. iš-  
dininkė B. Lukštaitė ir sk. pirminin-  
kas V. Lapatinskas prie įėjimo su-  
tinka svečius ir tikrina dalyvių są-  
rašus.

## SUVAŽIAVIMO



Inž. arch.  
K. Ječius  
su ponion



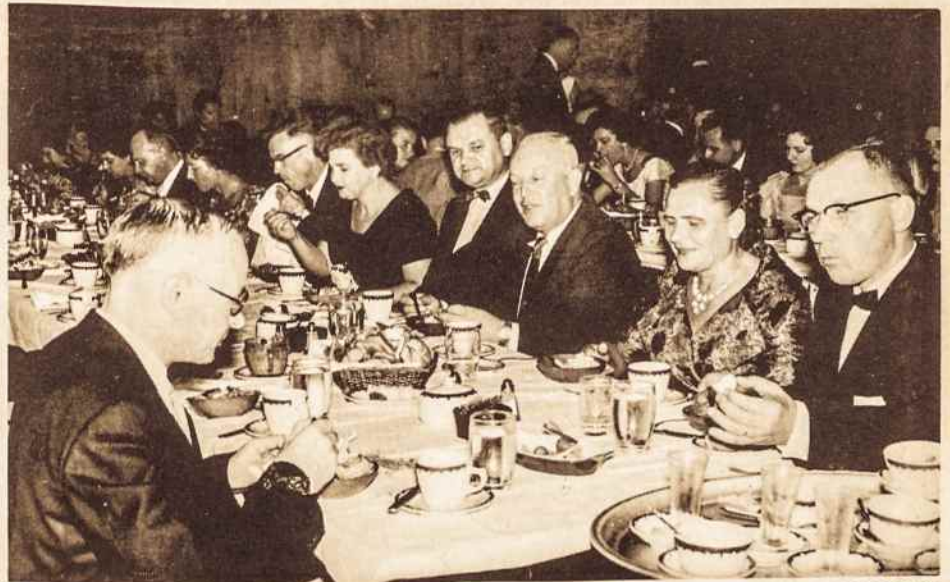
Novickis, prof.  
Kartienė.  
Lazauskas, penktas  
Dirmantas



1958 — 1960 m. kadencijos ALIAS C. V-bos pirm.  
A. Novickis kalba vakarienės metu.



Prie vidurinio stalo:  
(iš dešinės) pirmas  
J. Sakalas,  
trečias — J. Ruokis  
ketvirtas —  
G. J. Lazauskas.



## VAKARIENĖS VAIZDAI

Foto V. Noreikos

Projektai  
ir V. Germanas  
mis

Vakarienės belaukdami  
viešnios ir svečiai  
gaivinasį bare.



# ATOMINĖS ENERGIJOS PAŽANGA

V. Petraitis

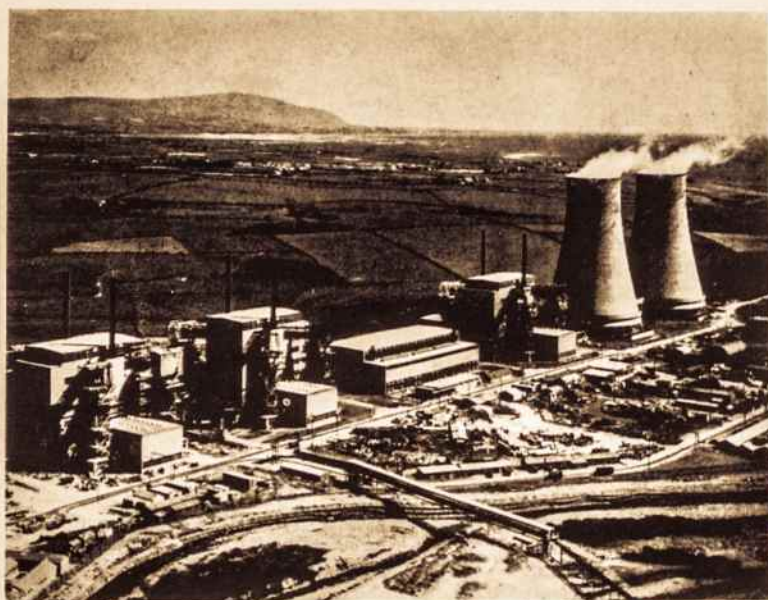
(Tęsinys iš T. Ž. Nr. 3)

Iš kitų kraštų atominė energija daugiausia išvystyta **Anglijoje**. 1956—57 m. Calder Hall jėgainėje pradėjo veikti du anglies dvideginio dujomis aušinami ir grafitu moderuojami reaktoriai. 1959 m. gale angļai turėjo to pat tipo 8 reaktorius, kurių 4 buvo pastatyti Calder Hall, ir 4 Chapelcross jėgainėse. Kiekvienas reaktorius aptarnavo 46 eMW galingumo alternatorių. Tie reaktoriai sutaupo anglams vieną milijoną tonų anglies metams. 1955 m. angļai paskelbė atominės energijos išvystymo programą, apimančią bendrą galingumą 5000 eMW, kuri turėjo būti įvykdyta iki 1965 m.; tačiau vėliau buvo atidėta iki 1966 m., pakėlus galingumą iki 600 eMW. Šiuo metu statomi grafitu moderuojami ir anglies

dvideginio dujomis aušinami reaktoriai šiose jėgainėse: Berkeley (275 eMW), Bradwell (300 eMW), Hunterston (300 eMW), ir Hinkley Point (500 eMW). Jau parinktos vietovės kitoms trims jėgainėms: Trawsnydd (500 eMW), ir Sizewell (650 eMW). Pastaroji atominė jėgainė bus didžiausia pasauly. Be to angļai užbaigė statyti veislių reaktorių 20 eMW, įrengtą šaurinės Škotijos Dounreay jėgainėje.

**Kanados** Atominės Energijos Bendrovė planuoja 200 eMW atominę jėgainę, kuri kainuos 60 milijonų dol.

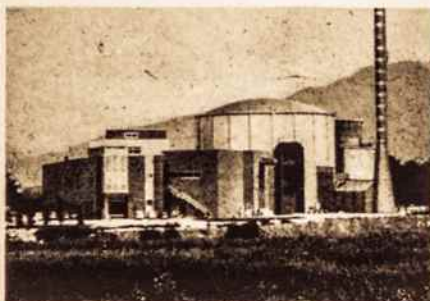
Kanadoje įpusėta statyba 20 eMW galingumo atominės jėgainės, kuri pradės veikti 1961



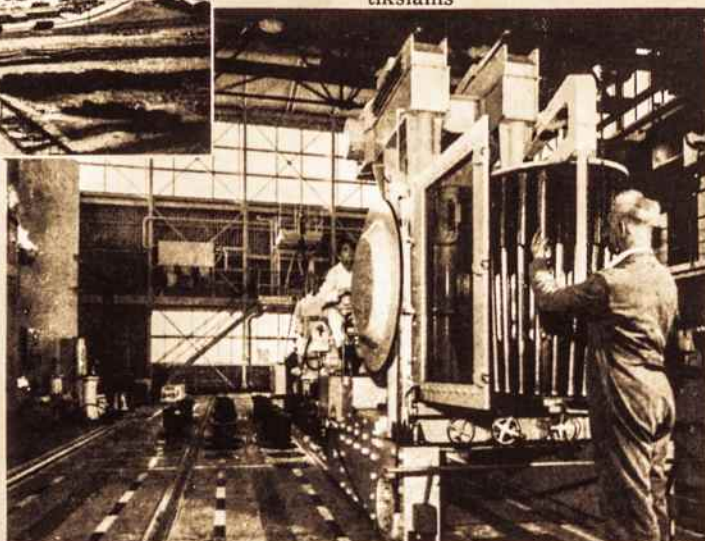
Calder Hall atominė jėgainė (Anglija).



Svedija: 30 MW reaktorius, pastatytas tyrimų ir medžiagų bandymo tikslams



Italija: 5MW reaktorius Valstybinio Komiteto Branduoliams tirti.



Calder Hall reaktoriaus užkrovimo platforma Kuro elementų grupė įdėdama į užkrovimo mašiną

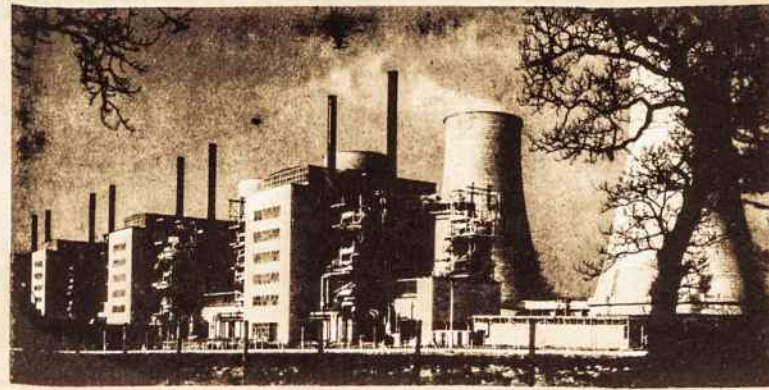
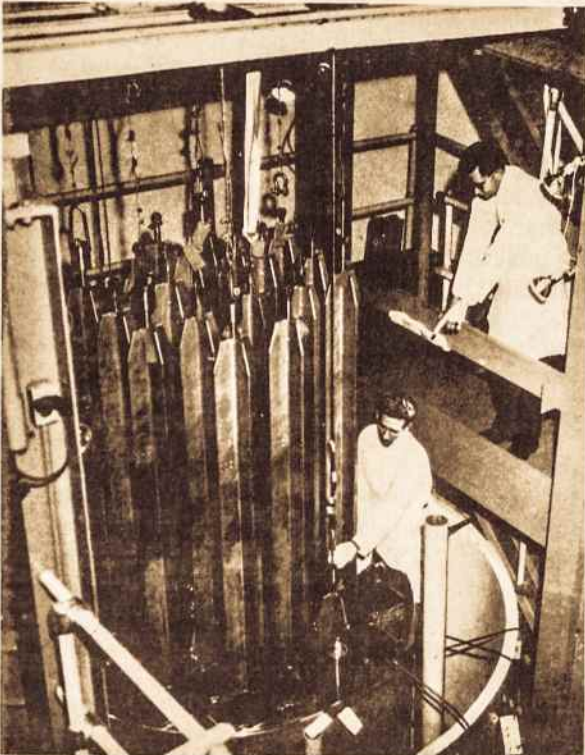


m. Reaktorius naudos kurui natūralų uraną, ir bus aušinamas bei moderuojamas sunkiuoju vandeniu. Jėgainės kaina 32 milijonai d.

**Prancūzijoje** Atominės Energijos Komisariatas 1959 m. užbaigė statyti reaktorių bendro 60 eMW galingumo, plutoniui gaminti. Electricite de France (EDF) pradėjo 1955 m. vykdyti reaktorių statybos programą. 1959 m. gale pradėjo veikti Chinon'e dujomis aušinamas ir grafitu moderuojamas reaktorius, naudojantis natūralų uraną kurui, 60 eMW galingumo. Ten pat 1961 m. pradės veikti antras reaktorius ir aptarnaus 160 eMW jėgainę. Planuojama trečia atominė 250 jėgainė su to pat tipo reaktorium. EDF programa numato pastatyti po naują atominę jėgainę kas 18 mėnesių, dvigubinant instaliuotą galingumą kas trys metai.

**Italijoje**, 40 mylių į pietus nuo Romos, Anglijos firma stato 200 eMW atominę jėgainę, kurios reaktorius bus Calder Hall jėgainės tipo, tai yra, anglies dvideginio dujomis aušinamas ir grafitu moderuojamas. Jėgainė pradės veikti 1962 m. Pietinėje Italijoje statoma 150 eMW jėgainė su verdančio vandens reaktorium, o viena JAV firma pasirašė kontraktą su Milano firma pastatyti 134 eMW galingumo suspausto vandens reaktoriaus jėgainę.

**Europos Atominės Energijos Bendrovė**, kuriai priklauso Belgija, Prancūzija, Italija, Liuksemburgas, Olandija ir Vakarų Vokietija-Prekinio laivo "Savannah" atominio reaktoriaus šerdis sumontavimas.



*Chapelcross atominė jėgainė (Škotija)*

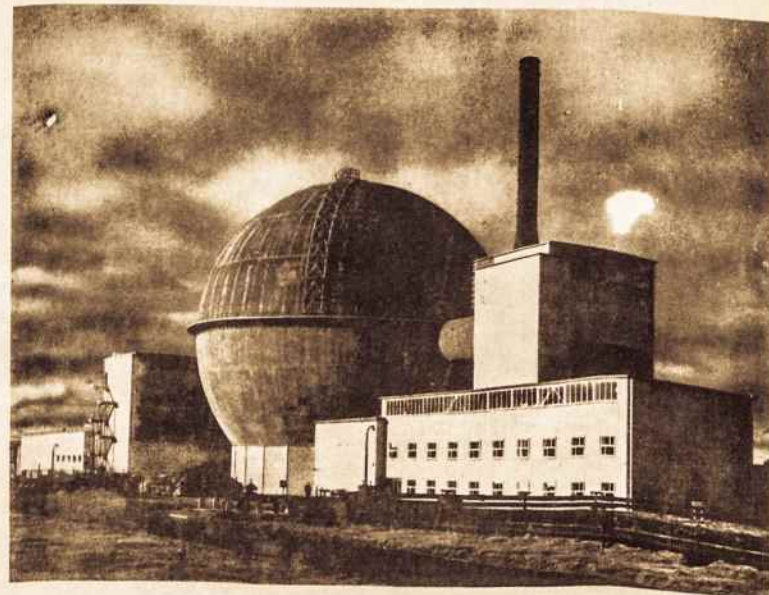
ja, nutarė iki 1963 m. bendromis jėgomis pastatyti šešias atominės jėgaines bendro galingumo 1000 eMW.

**Japonijos** ilgalaikė atominės energijos programa numato įrengti iki 1965 m. 600 eMW ir iki 1975 m. 7000 eMW. **Norvegijoje** greit pradės veikti 20 šMW verdančio vandens reaktorius, įrengtas kalne. Jis tieks garą popieriaus fabrikui.

**Sovietų Rusijoje** nuo 1954 m. veikia 5 eMW suspausto vandens reaktoriaus jėgainė netoli Maskvos. Sibire veikia 100 eMW atominė jėgainė su suspausto vandens reaktorium, kaip pirma dalis numatytos 600 eMW jėgainės. Rusija stato Čekoslovakijoje 150 eMW atominę jėgainę su anglies dvideginio dujomis aušinamumu reaktorium.

Optimistiniai pranašavimai sulaukti greitu laiku pigią atominių jėgainių pagamintą elektros energiją netik kad neišsipildė, bet tokia galimybė vis atidedama tolimesnei ateičiai. To priežastis yra atominių jėgainių žymiai

*Downreay veislusis reaktorius*



# Lietuviškosios architektūros atgimimas

Dipl. stat. inž. Kazys KRULIKAS

(Penktasis tęsinys iš Technikos Žodžio Nr. 2, 1960)

Kritiškai pasisakymai dėl lietuviškos architektūros ir jos modernios kūrybos

Daugelis kultūrininkų ir architektūros žinovų yra rašę, moksliskai ir neužginčijamai įrodę lietuviško architektūros stiliaus originalumą, grožį ir menišką išradingumą amžių bėgyje, o ir mums dar atmintiniais laikais. Ir šiais laikais — jau svečiose šalyse grožėjamos atgimusios lietuviškosios architektūros moderniškais meno paminklais, t. y. bažnyčiomis, koplyčiomis, Liurdo grota, Kryžiaus kelių monumentiniu paminklu; didingais lietuviškais kryžiais Anglijoje, JAV, Kanadoje ir kitur. Plačiau apie tai pakalbėsime vėliau.

Nepaisant to, dar visai neseniai išgyventais laikais vis atsirasdavo kritiškų pasisakymų ir prieš senąją medinę lietuvišką architektūrą, o tuo labiau, prieš tų lietuviškų grožybinių elementų panaudojimą moderniuose šių laikų mūro pastatuose.

Pateikiant keletą kritiškų pasisakymų, visų pirma inž. arch. V. Švėpas (Inž. Kelio Nr. 4, 1950) rašė kaip tas kritiškumas reiškėsi Lietuvoje: „Architektai, net jau iškeltu spaudoje lie-

tuviško architektūros stiliaus klausimu, vengdavo pasisakyti arba pasisakydavo, kad toks stilius negali būti sukurtas per naktį (iš kur iš viso tokia užuomina, lyg kas nors ir kada nors būtų siūles tokią staigią stiliaus kūrybos eigą; o be to, toks stilius buvo seniai. K. K.). Jam išrutulioti reikalinags ilgesnis laikotarpis. Visas tas klausimas nesudarė rimtesnės problemos, kuri būtų sujdomavusi ne tik architektų sluogsnius, bet ir plačiąją visuomenę.” (Labai gaila. K. K.).

Inž. arch. J. Kovalskis (Technikos Pasaulio Nr. 2, 1948) teigęs, kad: „lietuviškas kaimo namas yra logiškas, gražus ir paprastas...” ten pat sau prieštaraudamas rašė: „Medžio architektūra tokiame pavidale, kaip ji yra mūsųose, neturi jokio logiško pagrindo. Antra — pačių ornamentų detalės yra svetimos medžio technikai ir, manau, tas turėjo ateiti iš akmens ar tinko architektūros.”

Išvadoje jis nurodė tokius paprastai lengvus, bet neįtikinančius sprendimus:

1) Ir svetimos kilmės meno veikalai, sukurti kuriam nors krašte, įgyja to krašto cha-

(Atkelta iš psl. 15)

brangesnė statyba, negu anksčiau buvo planuota, o iš dalies ir anglies kuro jėgainių daroma pažanga vis pigiau pagaminta elektros energija.

Sąryšy su tuo nusivylimu atominių jėgainių statybos programa atsilieka nuo plano. Europoje, kur buvo planuojama gauti vieną bilijoną kilovatų atominės energijos, tik pusė to galingumo pradėta statyti. Vakarų Vokietija atsisakė didelės atominės jėgainės, pasitenkindama dviem mažais, eksperimentiniais modeliais. SSRS sumažino per pusę savo planus pastatyti artimiausiu laiku dideles atomines jėgaines. Japonija pasirašė kontraktą pastatyti tik vieną jėgainę ir mažą eksperimentinę. Prancūzija atsisakė suplanuotos statybos 400 eMW atominės jėgainės su anglies dujomis aušinamu ir grafitu moderuojamu reaktorium ir paskyrė numatytą tam tikslui 80 milijonų dolerių sumą statybai potvynių — atoslūgių jėgą išnaudojančiai jėgainei. Mažai išvystytuose kraštuose, kur į atominę energiją buvo žiūrima kaip į tikrą išganymą, nėra nei vienos atominės energijos jėgainės. Indija tikisi įtraukti kelis atominių jėgainių projektus į penkių metų planą, kurs pradės veikti tik se-

kančiais metais. Tik Anglijoje atominė energija vystosi pagal numatytą planą. Tačiau anglai negauna užsakymų pristatyti atominių jėgainių įrengimus bei pastatyti jėgaines, ko jie tikėjosi.

JAV-bėse irgi vyrauja nusivylimas pigios atominės energijos srity. Apie 20% Forumui priklausančių gamintojų pasitraukė iš jo. Buvęs AEK pirmininkas D. E. Lilienthal išsitarė, kad pigios atominės elektros programa buvo pusėtinai „plumtelėjimas“ (flop) ir negali būti rimtai traktuojama. Pagal AEK paskelbtus duomenis 1960 metų gale JAV-bių atominių jėgainių galingumas sieks 474,000 kW vietoje 2 milijonų, AEK pranašautų 1955 m.

JAV-bėse elektra skaitoma brangi, kai 1 kWh savikaina siekia 0.7 cento ar daugiau. AEK nurodo, kad modernių atominių jėgainių dauguma gamina elektrą žymiai brangiau, vidutiniai po 0.9 iki 1.1 cento už kWh. Net prie visų patobulinimų ta kaina nenusmunka žemiau už 0.7 c. Tuo tarpu moderniose didelio galingumo anglies kuro jėgainėse, esančiose arti kasyklų, elektros savikaina siekia apie 0.4 centus už kWh., o hidroelektrinės jėgainės gamina dar pigiau.

rakteringuosius bruožus ir palieka tautos nuosavybe (? K.K.).

Pasaulis yra turtinga kultūrinio aktyvumo rinka, kurioje kiekviena tauta iš daugybės sukrautų turtų pagal savo išgales pasirenka spalvas, medžiagas bei formas, kurios jai tinka. Iš šitų pasirinktų formų tauta audžia savo meną.

2) Atsiminkime, kad visi tie pastatai, kuriuos statėme ar statysime Lietuvoje, sudarys XX amžiaus lietuviškąją architektūrą (? K.K.) ir, kad vertins ją būsimosios kartos.

Stenkimės, kad mūsų architektūra būtų tobula, o lietuviška ji bus ir be mūsų pastangų". (? K.K.).

Tame pačiame leidinyje, V. Antupis replikuodamas J. Kovalskiui rašė: „Taip ir ne taip. Tie kūriniai gal ir turi vieną kitą charakteringą to krašto bruožą, nes statytojo padėjėjai ir pastato detalių kūrėjai buvo vietiniai lietuviai — gabūs meistrai, kurie detales kūrė lietuviškoje dvasioje. Bet dar nereikia, kad šiuose pastatuose panaudoti visi žinomi architektūriniai stiliai virto lygiai taip pat jau ir lietuviškais. Jie liko tik to krašto, valstybės nuosavybe.

Išvada — kuriant lietuvišką architektūrą (kuri neatsirado ir neatsiras pati savaime ir staiga) kaip ir architektūroje siekiant logikos, estetikos ir tobulumo reikalinga padėti kur kas daugiau pastangų". (Kad tai tiesa, tai gali paliudyti dipl. inž. J. Mulokas. K. K.).

Inž. arch. P. Jurėnas (Technikos Žodžio Nr. 2-3) rašė: „Medžio architektūros formų ir ornamentų perkėlimas į mūrą, jos neatkuriant kitai medžiagai, nėra tikslus reiškinys. Senųjų medinių bažnyčių bei varpinių bokštų susiaurėjimas į viršų... panaudotas mūriniam bokštui, kažin ar beturės tą originalumą".

J. Gbt. (Darbininko Nr. 26, 1958. IV. 8) rašė: „Bostono Lietuvių Kultūros klube 1958. III. 22 bediskutuojant dail. V. Vizgirdos pranešimą apie lietuvių dailę tremtyje ir inž. J. Okunio — apie lietuvių architektūrą svetur: Dipl. stat. inž. J. Okunis savo trumpesniame pranešime sakė, nors Lietuvos architektūrą kūrė daugiausia užsieniuose išsimokslinę architektai, bet jų pastatai buvo lietuviški (? K.K.). Moderniam stiliui duotas savitas charakteris. Ar galima lietuviška architektūra svetur? Jis sakė, kad architektūros negalima persodinti iš vieno krašto į kitą, iš vieno klimato į kitą. Ir nežiūrint to, lietuvių architektų, išėjusių mokslą Lietuvoje ar Europoje, architektūra yra kitokia nei pvz. amerikiečio. Jis kritiškai vertino bandymus perkelti mažų mėmenų tradicinės lietuvių kaimo medinės architektūros elementus į monumentalinius mūrinius miesto pastatus."

Dr. inž. J. Gimbutas ten pat kalbėjo: „Kad jei tautinis architektūros charakteris matomas šalia tradicinės kaimo statybos dar ir įvairių

tarptautinių stilių mūrinėje Lietuvos miestų architektūroje, tai to dar negalima vadinti lietuviškuoju stiliumi. Stiliai atsiranda ne pagal reikalą, bet spontaniškai, kaip gyvenimo iškelta kultūrinė banga, užliejanti kontinentus, o ne vieną kurią tautą (Juk ten buvo diskutuojama dėl grynai lietuviškojo architektūros stiliaus, kuris gi nebuvo išaugęs spontaniškai, nebuvo užliejęs kontinentus, o tik buvo išaugęs ir prigijęs lietuvių gyventose žemėse, K.K.). Stilius apima ne tik architektūrą, bet ir kitas meno šakas."

Dar toliau, ten pat J. Gimbutas kalbėjo: „Tradicinė lietuvių liaudies architektūra yra labai originali, bet jau atgyvenusi savo amžių, nes dabar kitokios statybinės medžiagos ir kitokie žmonių reikalavimai. Tradicinis liaudies architektūros elementų derinimas modernioje architektūroje yra ne nauja kūryba, bet paminklas senajai (kažin ar tik paminklas? Nemanau, kad modernios architektūros pastatus jau įgyvendinę architektai su šiąja nuomone sutiktų, ką ir J. Gimbutas sekančiu sakiniu patvirtina, K.K.) Lietuvių architektų talentas pagaliau ras modernią lietuviškos architektūros išraišką, kaip jau yra įvykę, pvz. Suomijoje."

Laikraštiniukas Al. Gimantas (Draugo Nr. 225, 1958. IX. 25) rašė: „Todėl tektų sutikti su kaikiuriais mūsų architektais, teigiančiais, kad kuriant lietuviškąją architektūrą, neužtenka sentimentalus naivumo: prie renesansinio ar kitokio stiliaus pridėti vieną kitą lietuvių liaudies motyvą ir jau tvirtinti, kad tai mūsų tautinis stilius. (Iš kur tokia naivi užuomina, lyg kas nors ir kada nors tokią pigią architektūrinio stiliaus kūrybą rimtai būtų siūlęs. Niekados ir iš niekieno tokio siūlymo ir tvirtinimo nesu girdėjęs ar skaitęs. K.K.). Ten pat, dail. V. Vizgirda konstatavo, kad lietuviams tremtyje trūks ta aukštesnio lygio kritikos", o A. Gustaitis abejojo: „ar emigracijos atmosferoje iš viso galima objektyvi kritika".

Laikraštiniukas V. Meškauskas (Vienybės Nr. 23, 1958. VI. 6) paduodamas Dr. inž. J. Gimbuto mintį iš Aidų, rašė: „Tiesa, kai kada dar aiškinama, kad lietuviškas stilius per daug skiriasi nuo aplinkos, nesiderinąs su ja, lauzą „architektūrinės taisykles. Tos pažiūros yra suprantamos, nes 1) kiekviena naujovė, kiekvienas originalumas yra maištais prieš nusistovėjusią, pamėgtą tradicinę santvarką, 2) ir Lietuvoje Neprikl. laikotarpyje bažnyčios buvo statomos nusižiūrint į svetimų kraštų pavyzdžius, neieškant tinkamos savitos išraiškos." V. Meškauskas dėl šio J. Gimbuto pareiškimo toliau ten rašė: „Lietuvos liaudies meno įkvėptos formos tai paskirčiai (t. y. maldos namams, K.K.) puikiai atitinka. Jei kur jos nesiderintų su aplinka, maža bėda. Visos architektūrinės žino-

mybės pagarsėjo tik savo išsiskyrimo iš aplinkos dėka. Juo daugiau lietuvių parapijos bažnyčia skirsis nuo aplinkinių standartinių namų, juo geriau. Maldykla juk yra ne patogi kėdė žiūrėti televizijos, bet sustingusi malda". Dar toliau rašė: „Diskusijose kalbėjęs (Po J. Muloko paskaitos lietuvių architektūros klausimais 1958. V. 30 Chicagos menininkų klube, K.K.) bendruomenės kultūros fondo pirm. J. Kreivėnas pateikė „ultra - patriotišką“ argumentą už lietuviško stiliaus išsiskiriančio iš aplinkos naudojimą. Girdi, tebūna jis mūsų protestu prieš tirpdančią mus aplinką. Nuosaikesnių pažiūrų žmonės nurodinėjo, kad Amerikoje, kur visas gyvenimas vis daugiau ir daugiau standartizuojamas ir įvelkamas į atitinkamas uniformas, kiekvienas originalumas yra visų sveikintinas”.

Mano galvojuimu, bet kurį architektūros stilių, o aišku ir lietuviškąjį, nedavertinti ar net neigti, kritikuoti, apie jį išvadas daryti ar patarimus duoti, būtų kompetentingi daugiausia tie, kurie visa tai pakankamai išstudijavę, praktiškai susipažinę, o aišku ir atitinkamą mokslą išėję. Dar daugiau turėtų teisės tie, kurie architektūrinių pastatų kūryboje jau pasireiškę, šiuo atveju lietuviškųjų, ir gerai žiną, kad teoretiški pasisakymai labai dažnai nesutampa su praktišku kūrybiniu darbu. Kūrybinis darbas reikalauja stiliaus ir jo sudėtinių elementų gero pažinimo, idėjos supratimo, sugebėjimo, ryžto, pasišventimo ir kūrybinės meilės. Tik Kūrėjo ilgų studijų, kūrybinių bandymų ir kūrybinių sugebėjimų dėka džiaugiamės ir grožėjame vertingais jų sukurtais kūrinių ir laukiame jų autoritetingų pasisakymų. Tik praktiškai pažinę kūrybos sudėtingumą, kūrėjai gali nuoširdžiai įvertinti kitų panašias pastangas — Kolegai nepavydėdami, sukurto kūrinių idėja džiaugdamiesi ir visuomenei objektyvius sprendimus pateikdami.

„Dirvoje“ Nr. 26, 1958. III. 31, maždaug taip rašoma: „Mes tiek daug nusimanome apie viską, kad nemirktelėdami duodame nurodymus dailininkams, architektams ir visiems, kuriems suteikiama laimės bent kokį darbą atlikti.

Architekto sukurto kūrinių architektūriškai menišką visumą taip pat labai dažnai ir neskoningai sugadina bei nuvertina neperkalbamo užsakytojo arba projekto įvertintojų komisijos reikalavimai, priversdami architektą pakęsti jo kūrinių vientisumo idėją arba jo sudėtines detales. Net jau pastatą užbaigus, užsakytojas — savininkas kartais sauvališkai jį „gražina“ ir „pertaiso”.

Baigiant išminėti nekuriuos kritiškus pasisakymus, džiugu pažymėti, kad jų buvo daug mažiau nei tų, kurie ištaisais duomenimis remdamiesi įrodė ir pripažino lietuviškosios architek-



## POVANDENINIAI LAIVAI IR JŪ MEDŽIOJIMAS

A. P. Mažeika

Povandeniniai laivai pastarojo karo metu buvo pasiekę gan didelio veiksmingumo. Povandeninius su įprastiniais vari kliais nedaug begalima tobulinti. Dabar statoma Anglijoje serija 10 modernių p. laivų yra 1,700 ir 2,000 tonų. Jie gali plaukti pasinėrę vieną valandą 16—17 mazgų greičiu arba 4—5 dienas 5 mazgų greičiu. Tai šiek tiek pagerintas vokiškas XXI tipas. Anglai pradėjo statyti ir vieną povandeninį atominiu varikliu. To pirmojo greitis bus tik 20 mazgų ir pasinėrimo gylis iki 120 metrų.

Pastaruosius povandeninius vargiai galima povandeniniais vadinti. Tai yra tik laivai, kurie gali vandenyje pasinėsti, o jų plaukimo galimumas po vandeniu labai ribotas. Tik pritaikius atominį variklį atsirado tikras povandeninis laivas, nes jis pasinėręs jau apiplaukė pasaulį.

Tuo tarpu povandeniniai dar nėra visai nereikšmingi. Yra visa eilė uždavinių, kuriems atominiai nėra pakankamai ūkiški. Atominių povandeninio pastatymas kainuoja apie 130 milijonų dolerių ir jis pirmon vieton naudotinas ten, kur paprasto povandeninio panaudojimas neįmanomas, pav. po ledu Arktikoje ir panašioms žygiams. Šiuo metu J. A. Valstybės turi pastatytų ar statomų 30 atominių povandeninių.

Atominiai povandeniniai savo dydžiu, greičiu ir įrengimu yra planuojami ir pritaikomi trimis pagrindiniams uždaviniams: 1. normalus žvalgybinis laivas, 2. labai greitas povandeninių laivų naikintojas ir 3. didelis povandeninis vedamoms raketoms leisti į sausumos taikinius.

tūros buvimą, jos originalumą, jos meistrišką meniškumą bei grožį. Jie nuoširdžiai džiaugiasi, grožėjasi ir didžiuojasi, kad lietuvių tauta turėjo tokias grožybes ir vertybes, jie ir visus tos srities kūrėjus, talentus ir genijus skatina lietuviškosios architektūros vis tobulėjančią kūrybą ryžtingai tęsti naujuose mūriniuose — moderniškuose pastatuose ir paminkluose.

(Bus daugiau)

Povandeniniams greitėjant ir sugebant leisti vis gilyn, kova prieš juos sunkėja, nes esminė sąlyga sunaikinimui yra jo suradimas. Sakoma, kad Anglijoje dabar jau naudojamas "Asdic" aparatas yra tikslesnis ir siekia 5 kartus toliau negu iki šiol. Tai prietaisas siunčiąs vandenyje kryptines garso bangas, kurios ataidėdamos nuo kūnų didesnio kaip vandens tankumo, yra pagaunamos hidrofonų ir ekrane parodo to kūno atstumą, kryptį ir net apytikrą pavidalą. Principas panašus į radarą, tik čia naudojamos garso bangos vietoj elektromagnetinių, nes šios vandeny nepritaikomos, bent iki šiol. Tie prietaisai labai ištobulėjo per karą ir po karo, vienok buvo patikimi tik maždaug dviejų jūrmylių spinduliu ir tai tik prielankių termiškų sąlygų vandeny. Jei jie dabar pagerino 5 kartus, būtų maždaug 10 jūrmylių patikimo atstumo. Tai žinoma, didelė pažanga. Išsamesnės žinios apie jį laikomos paslapyje. Tai patys prietaisai J. A. Valstybėse vadinami "Sonar". Jų principas ir naudingumas tas pats kaip ir "Asdic".

Kita žymi priemonė povandeninio suradimui yra klausanti plūdė išmetama į jūrą iš lėktuvo ar helikopterio. Hidrofonas pasyviai nuklauso povandeninio sraigto sukeltus garsus ir radijo signalais perduoda lėktuvui. Toji plūdė gali būti ir aktyvus sonaro aparatas, panašus į naudojamus laivuose. Pagavęs medžiojamo povandeninio kryptį ir atstumą, taip pat radijo būdu, perduoda lėktuvui.

Dabar visi karo laivai yra aprūpinti sonarais. Visa bėda yra jų ribotumas atstumo atžvilgiu, didelė garso bangų refrakcija dėl vandens sluogsningumo bei tankumo kitėjimo ir įvairūs fantomai sonaro ekrane parodantys povandeninį laivą, kurio visai nėra. Tuos "vaiduoklius" padaro tankūs žuvų būriai, banginiai ir kitoki neišaiškinti reiškiniai.

Naujas ginklas prieš povandeninį yra torpeda automatiškai ieškanti taikinį. Ji gali būti paleista iš paviršiaus laivo ir iš povandeninio. Tik us taikinio vietos žinojimas nėra svarbus, torpeda ją suranda pati, pasiekia savo viršijančiu greičiu. Jos veikimo spindulys tačiau yra ribotas, tat būtina žinoti bent apytikri taikinio vieta.

Yra ir specialus atominis sviedinys galintis sunaikinti priešo povandeninį maždaug 7 jūrmylių spinduliu. Šaunamas iš 12.7 cm atominės patrankos, bet ne visada parankus dėl pavojaus saviems laivams.

Atominiai povandeniniai dabar gali plaukti pasinėję neribotą laiką maždaug 35 mazgų greičiu ir leisti į 300—400 m gylį. Jie yra gerokai pralenkę priemonės kovai prieš juos.

## JŪRINĖ KALBA

Praėjusį kartą buvo užbaigtas rinkinys jūrinių žodžių iš Gerullio ir Stang studijos apie lietuvišką žvejų kalbą Labguvos apylinkėje.

Šis jūrinės kalbos skyrelis bus tęsiamas aptariant tuos lietuviškus jūrinius žodžius, kurie įvairiomis progomis jau buvo naudojami, pakeičiant jais anksčiau naudotus svetimų kalbų žargoninius. Kartu bus įtraukiami ir tarptautiniai jūriniai žodžiai, kuriems lietuviško pakaitalo dar neturime, o kai kuriems tikriausiai niekad neturėsime, nes yra tokių tarptautinių terminų, kurių naudojimas yra parankus dėl jūrininkystės verslo tarptautinio pobūdžio.

**BŪRIAVA** (žargone vadinama takelazu). Ang. rigging, vok. Takelage.

Bendras pavadinimas visiems įrengimams ant denio būrių pakėlimui ir palaikymui. Į tai įeina stiebai, kartys, temprės, virvės rateliuose kėlimui ir kit.

Motorizuotuose laivuose būrių nebėra, bet stiebai ir dalis tos pačios sistemos pasiliko įvairiems kitiems tikslams: šviesų ir radijo antenų palaikymui, signalinių vėliavų pakėlimui ir pan., todėl tas pats žodis tinka visiems laivams.

**TEMPRĖ** (žargone vanta). Ang. shroud, vok. Want, Stag.

Stiprios metalinės ar kitokios virvės iš įvairių stiebo pusių lygiai įtemptos ir pastovios. Tarnauja stiebų sutvirtinimui. Prie šoninių temprių pritvirtinami skersiniai ir taip padaromi laiptai (kopėčios) pasiekti stiebo viršūnės ar kitas stiebo vietas.

**VAIRINGUMAS**, ang. manageable, vok. manoevrierfaehig, manoevrierbar.

Laivo plaukimo krypties pastovumas ir klusnumas vairui.

**PLŪDINGUMAS**. Ang. buoyancy, vok. Schwinnfaehigkeit.

Kūno sugebėjimas plaukti vandeny. Atsarginis plūdingumas (reserve buoyancy) yra pakrauto laivo tūrio dalis virš vandens.

### MIRĖ GEN. TEODORAS DAUKANTAS

Praėjusiame numeryje buvo paminėta gen. T. Daukanto 75 metų sukaktis ir iškelta jo jūrinė veikla. Politiniai ir visuomeniniai darbai buvo plačiai paminėti lietuviškoji spaudoje.

Gen. Daukantas pasireiškė daugely sričių, tačiau efektingiausiai lietuviškoji jūrininkystėje. Buvo vienas iš Jūrininkų Sąjungos steigėjų ir, gen. Nagiui mirus, vienintelis jos garbės narys. Aktyviai dalyvavo jūros skautų, būriuotojų ir kitų jūros mėgėjų tarpe ir buvo nepalstantis jūrininkystės mokytojas ir skleidėjas. Gal profesiniai jūrininkai, kartu su įvairiais jūros mėgėjais privalėtų bendrom jėgom paminėti gen. Daukantą tvirtiau ir konkrečiau, pvz. pastatydami paminklinį antkapį, jei tuo dar nieks nepasirūpino.

P. M.

## TORONTO MIESTO ROTUŠĖ



Būsimoji Toronto rotušė

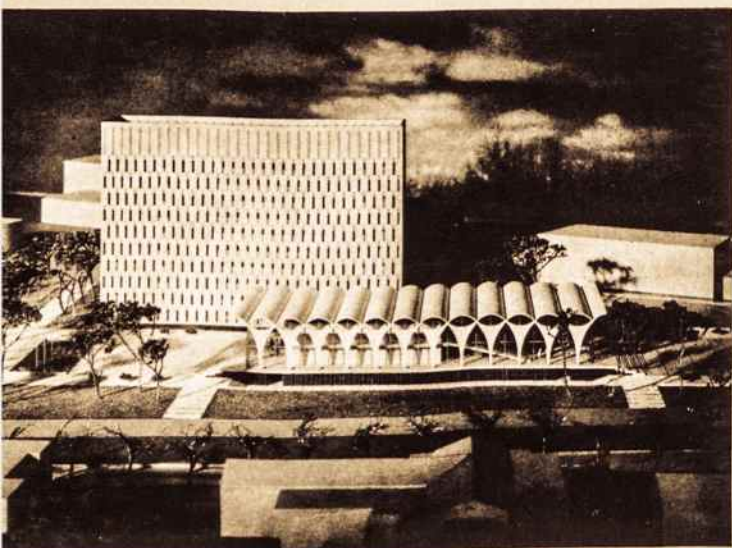
## TECHNIKOS NAUJIENOS

## WINNIPEGO ROTUŠĖ

Praėjusių metų gruodžio mėn. įvyko konkursas pastatyti \$6,000,000 vertės miesto rotušei Winnipege. Konkursą laimėjo architektų firma Green, Blankstein, Russell and Associates. Pastatas susideda iš 2-jų dalių: 9 aukštų administracinės paskirties namo (įstaigos) ir dviejų aukštų priestato, tarybos posėdžių salėms. Abi dalis jungia stiklinis pasažas. Jury komisija buvo tarptautinė.

P. L.

Winnipegoto rotušės pastatai



Daug kontroversijų sukėlęs Toronto naujosios rotušės statybos projektas jau patvirtintas ir statyba numatyta užbaigti 1964 m. Rotušės pastatymas pagal sąmatą kainuos \$24,400,000.— Iš skelbto tarptautinio konkurso, kuriame dalyvavo 50 architektų iš 42 kraštų, kaip jau žinome, pirmą premiją — vieną milijoną dol. laimėjo jaunas Suomijos architektas Viljo Rewell. Buvo 20 projektų ir iš Sovietų Rusijos, bet jie visi atmesti dėl pavėluoto įsiregistravimo konkursui. Dėlto rusai padavė protestą Tarptautinei Architektų Unijai Paryžiuje.

Pagal suomių projektą rotušė susidės iš trijų atskirų pastatų: ant paaukštintos platformos (podium) stovės grybo pavidalo Tarybos posėdžių salės pastatas, o jo šonuose iš rytų ir vakarų pusių du gauti, stiklinėmis sienomis dangorėžiai, nelyginant atvožta austrės geldelė. Tie dangorėžiai nevienodo aukščio, rytinis — 360 pėdų (28 aukštai), vakarinis — 290 p. (23 aukštai). Juose sutilps visos Toronto miesto ir Metro (priemiesčio) įstaigos.

Bendras grindų plotas — 716000 ketv. pėdos. Prieš pastatą numatytas sekus vandens baseinas su fontanais ir medžiais kraštuose. Jis gulės ant esamo miesto požeminio garažo. Automobiliams pastatyti vieta numatyta po podiumu. Pats podiumas tarnaus iškilmingam privažiavimui prie rotušės ir tik ypatingomis progomis bus leidžiama automobiliams per jį važiuoti.

Dėl šio pastato buvo daug įvairių nuomonių ir kritikos. Vieni tvirtino, kad ši rotušė bus peilis mokesčių mokėtojams. Kaikurie architektai, gal iš pavydo, irgi reiškė neigiamą nuomonę. Pvz. žymus Amerikos architektas Frank Lloyd Wright sakė: „Aš nemanau, kad suomis galėtų laimėti konkursą, kuris charakterizuotų Kanadą per sekančius 300 metų.“

Princas Phillips lankydamas Kanadą ir pamatęs originalų projektą pasakė, kad tas pastats panašus į bumerangą. Bet daugumas torontiečių mano, kad vis tik šis pastatas bus Toronto miesto perlas. Miesto tėvams pageidaujant, autorius turėjo savo projektą kiek pataisyti. Podium pažemintas iš 45 p. į 26 pėdas ir po juo įrengta 2 aukštų patalpos.

Bokštų (dangorėžių) storis buvo per vidurį daug storesnis, o į kraštus plonas (piūvis kaip delčia), dabar bokštų storis beveik vienodas. Čia pridėta nuotrauka vaizduoja jau pataisytą projektą, toks ir bus statomas.

• Atominių reaktorių radioaktyvių kuro liekanų tvarkymui išleidžiama daugiau pinigų negu bet kurių kitų pramonės atmatų tvarkymui. Atominės Energijos Komisija paskyrė 200 milijonų dolerių įrengimams tvarkymui ir atspalaidojimui nuo radioaktyvių liekanų. Kasmet išleidžiama 6 milijonai dolerių.

• Amerikos energijos konferencijoje, Čikagoje, buvo išstatytas saulės energija varomas automobilis. Jis turi 10,000 silicio saulės elementų, sumontuotų ant automobilio viršaus 26 kv. pėdų lentynoje. Tie elementai užkrauna akumuliatorių bateriją 72 voltų, iš kurios imama energija automobilio motorui varyti. Į tokį automobilį galima žiūrėti tik kaip į keistenybę, neturinčią praktiško pritaikymo, nes vien saulės elementai kainuoja \$15,000, o be to, ir saulė ne kasdien šviečia.

• "Titano" pirmo ir antro eskadrono bazės statomos paleisti Lowry oro laivyno bazėje netoli Denverio. Jos bus įrengtos požemyje su plieno strypais sustiprinto betono sienomis nuo 1 iki 10 pėdų storumo. Tik tiesioginis atominės bombos pataikymas galės sunaikinti bazę. Du eskadronai turės 6 savarankiškus raketoms paleisti įrengimus. Raketos bus laikomos ir paleidžiamos į priešų pusę iš 165 pėdų gilumos požemio. Kiekvienas iš 6 sviediniams paleisti įrengimų turės savo požemio patalpas medžiagai ir personalui, o taip pat ir savo įgainę su 4 dizelio varikliais, varančiais 1000 kW generatorių ir 300 t oro vėsinimo agregatą. Tos bazės kainuos 67 milijonus dolerių.

• Švedijoje neseniai atidaryta Stornorrforso didžiausia hidroelektrinė įgainė 375,000 kW, įrengta požemyje, uoloje. Vanduo privedamas prie įgainės mylios ilgio kanalu. Upė Ume, kuri tiekia įgainei vandens energiją, turi vidutinį debitą 16,000 kubinių pėdų per sek. ir yra penktoji Švedijos upė savo debitu, bet turi didžiausią vandens kritimą — 246 pėdas. Buvo daromos pastangos pritaikyti statyboje paskutinius technikos laimėjimus, ko pasėkoje įgainės kaina siekia tik 550 kr. (\$110) už kilovatą. Vanduo iš turbinų teką į upę 2,5 mylių ilgio tuneliu 4300 kv. pėdų skerspjūviu. Tai yra didžiausias tunelis, iškastas bet kur hidroelektrinei įgainei. Įgainėje įrengtos trys Francis turbinos po 250,000 arklia jėgų, sukančios 150,000 KVA generatorius. Numatyta vieta ketvirtam vienetai, kurs pakels įgainės galingumą iki 500 MW.

Technikos naujienas parinko V. Petraitis.

## SPAUDOS APŽVALGA

### "IŠGYVENDINTOJAI" IR DABARTINĖ EKSPLOATACIJA

...Per metus mūsų respublikose įmonėse sugenda vidutiniškai 20% elektros variklių, o kai kuriose 50% ir daugiau. Normalus elektros variklių darbo amžius yra 20 metų, o dabartinėmis eksploatacijos sąlygomis variklis išdirba vidutiniškai tik 5 metus. Taip yra dėl to, kad kaikiurių įmonių vadovai nenori laiku remontuoti įrengimus, eksploatacinis personalas mažai kvalifikuotas, nevykdomi planiniai profilaktiniai remontai, bloga kapitalinių remontų kokybė, elektros varikliai neatitinka aplinkos ir kt. Kad sumažėtų elektros variklių avarijos ir padidėtų variklių tvarumas, reikia išgyvendinti minėtus trūkumus, iš esmės pagerinti šių variklių eksploataciją, laiku tiecti įmonėms reikalingas medžiagas ir prietaisus.

(Iš "Respublikinė elektrotechnikų konferencija" aprašymo — M. ir T., 1959 m. Nr. 1, psl. 50).

### KAUNO POLITECHNIKOS INSTITUTO ELEKTRIKAI

Pavarčius Kauno Politechnikos Instituto 1955/59 m. Darbų sąsiuvinius paaikškėja kaip is anapus uždangos gyvenimo. Iš Vytauto Didžiojo Universiteto laikų užsiliko sekantieji dėstytojai elektrikai: L. Kaulakis, J. Štaniškis, J. Kaunas ir J. Zdanys (Zdanavičius). Naujos pavardės: T. Dzisionis, A. Dapkevičius, V. Zgirskis, A.

Lašas, N. Kunickas, S. Vosylius, B. Gresevičius, A. Barauskas, L. Kulikovskis, V. Nešukaitis, A. Čyras, E. Grinbergas, J. Daugėla ir kiti.

Iš V. D. U-to laikų profesūros bei studentų minimos sekančios neelektrikų pavardės: A. Purėnas, J. Janickis, J. Vidmantas, K. Baršiauskas, S. Ščesnulevičius, V. Klimavičius, K. Šešelgis, A. Puodžiukynas, L. Kumpikas, (Kumpikevičius), J. Indriūnas, A. Seibutis, J. Vilkas, L. Gastila, A. Rimkus, R. Pesys, V. Sližys ir kiti.

K. P. I. turi dabar atskirą Elektrotechnikos Fakultetą, kur ypatingai akcentuojamas paruošimas pramonei, pavyzdžiui yra įsteigtos „Pramonės įmonių elektrifikacijos katedra“ ir „Pramonės elektrinių įrengimų katedra“.

K. B.

### — TIKROVĖS NENUSLEPSI —

New Yorke, anglų kalba, leidžiamas „International Peasant Union“ žurnalas (1960. II), paduoda šitokią,

komentarų nereikalingą, studentės

laišką apie gyvenimo sąlygas ok.

LITHUANIA Lietuvoje. (Iškarpos fotokopija).

### DAILY LIFE OF AN ARCHITECTURE STUDENT

The following letter from a girl who had begun studying architecture in the Polytechnical institute at Kaunas was addressed to a girl friend:

"Dear friend: If you think that I don't write because of laziness, you are very wrong. I have been working all week on a construction site. It is very difficult. For several days I cleaned the floors. Don't think that I just wipe up the floor with a damp rag. Just imagine: a new, still unfinished house. A thick layer of crushed brick, lime and cement covers the floors. Teenage boys scrape the floors and remove the refuse in sacks to the backyard. They are so exhausted and covered with dust that they don't even look human. We sweep and scrub. It is hard carrying water in pails from the cellar to the fourth floor. The norm for us is two rooms and a corridor per person. We work from 8 a.m. to 4:30 p.m. The lectures begin at 6:15 p.m., and the lecturer refused to admit latecomers."

Her letter relates to the new educational law, according to which freshmen students must, for a period of two years, work by day in various industries, while studying at night.

### MOKSLAS IR TECHNIKA, nr. 1. 1960.

Šiame numeryje maža aktualių straipsnių.

P. KOSTRAUSKAS kreipia dėmesį, kaip pakeitus asinchroninius variklius sinchroniniais, galima sutaupyti keliasdešimt milijonų kilovatvalandų elektros energijos visoje sovietijoje.

Nenumatoma iš draugiškų respublikų gauti padidinto anglių kiekio. Todėl Lietuvai ir šiuo metu visas dėmesys tenka koncentruoti padidinti durpių gamybai.

Numatoma padidinti špižiaus, plieno ir spalvotųjų metalų liejinių gamybą iki 110.000 tonų per metus. Apie pusę liejinių eis taikos reikalams: lieti šildymo katilus, radiatorius, vonias, prausyklas ir pan.

A. GUMULIAUSKAS rašo populiaria tema — panaudoti durpių pelenus kaip rišamąją medžiagą. Vakarų Vokietijoje mėginta naudoti geresnės rūšies pelenus, bet nesiryžta platesniam pritaikymui. Reikia žinoti pelenų sąstatą, maišymo proporcijas, patys pelenai turi būti sausai sandėliuoti (negesinti). Siūlomas pelenų — smėlio santykis 1:1, arba 1:2. Kietinimas galimas autoklave (garinimo kameroje). Visvien produktas — blokaibejotinos vertės.

Straipsnio autorius apskaičiuoja, kad naudojant visus durpių pelenus būtų galima sutaupyti 35000 tonų cemento.

A. B.

## IŠ MŪSŲ VEIKLOS

### ALIAS NEW YORKO SKYRIAUS DEŠIMTMEČIO VEIKLOS APŽVALGA

Antrojo pasaulinio karo pabaigoje, Lietuvai gręšiant naujai sovietų okupacijai, lietuviai inžinieriai ir architektai, kartu su daugelio tūkstančių banga, apledo savo gimtąjį kraštą. Gelbėdami savo gyvybę ar laisvę ir nenorėdami vergauti okupantui, jie ryžosi pasirinkti nežinomos tremties kelią, vedantį į laisvąjį pasaulį, tikslu ten ieškoti užtarimo bei pagalbos smurtu pavergsimai savo tautai.

Apsigyvenę įvairiuose kraštuose, jie įsteigė visą eilę savo draugijų, kurios vėliau apsjungė į sąjungas. Tos sąjungos (PLIAS ir ALIAS) savo veikloje, be grynai profesinės srities, apima pastangas išlaisvinti Lietuvą, išlaikyti savo tautines savybes ir remti savo kultūros vertybių kūrybą.

Atsidūrę svetimose sąlygose, jie nepalūžo dvasia, bet tobulino savo kvalifikacijas, savo darbštumu bei pareiškumu įsigijo gerų specialistų vardą ir įgavo patyrimo aukštos kokybės technikos srities darbuose.

Šios trumpos apžvalgos tikslas apibūdinti Amerikos Lietuvių Inžinierių ir Architektų Sąjungos New Yorko Skyriaus pirmojo dešimtmečio veiklą.

Nemažam kolegų skaičiui atvykus į New Yorką, greit paaikėjo reikalas turėti savo organizaciją, kuri apjungtų bendrus interesus turinčius narius ir kurioje bendrai būtų siekiama visiems naudingų tikslų. Pradžioje sutikta sunkumų gauti darbą savo srityje, nes neturėta patyrimo šiame krašte, nemokėta pakankamai jo kalbos ir nežinota techninių darbų atlikimo metodų. Be to, JAV ūkis buvo pokarinio persitvarkymo stadijoje ir buvo maža tokių darbų specialistų paklausa. Mažumai atvykusių pavyko gauti darbą savo specialybėje, jie susipažino su sąlygomis bei reikalavimais ir patiekė informacijas savo kolegoms. Reikalas vertė organizuotis ir iniciatorių grupė ėmėsi žygių įsteigti savo draugiją.

Amerikos Lietuvių Inžinierių ir Architektų Draugija New Yorke buvo įsteigta 1949 m. birželio mėn. 24 d. Toks vardas pasirinktas su tikslu apjungti visus lietuvius technikos sričių darbuotojus, tiek naujai atvykusius tremtinius, tiek nuo seno čia gyvenusius. Steigiamajame susirinkime į draugiją įstojo 26 nariai, o po pusantų metų jų skaičius pašoko iki 81. Pirmosios valdybos pirmininku buvo išrinktas šviesios atminties A. Mačiūnas, veikliausias draugijos steigimo iniciatorius. A. Mačiūnui, dėl jo kvalifikacijų, greit pavyko gauti darbą savo specialybėje ir paskyrus jį atskiro skyriaus viršininku, jis su-

gebėjo parūpinti darbą savo firmoje bene 10-čiai lietuvių ir keletui kitataučių tremtinių inžinierių. Be dažnų susirinkimų, kuriuose buvo aptariami einamieji reikalai, draugija ruošė parengimus ir paskaitas. Atmintinas pobūvis dideliame New Yorko viešbutyje, į kurį buvo pakviesti svarbių techninių firmų atstovai. Jame draugijos pirmininkas tarė žodį, apibūdindamas draugiją ir pristatydamas jos narius bei jų šeimas.

Draugijos susirinkimuose buvo skaitytos šios paskaitos: I. J. Baltaus apie darbo gavimo galimybes JAV, L. Šiušio apie statybinio projektavimo praktiką JAV, 3. Dr. J. Jankausko apie klimatinis įrengimus, 4. V. Švipo apie naujosios architektūros bruožus ir 5. S. Malinausko apie popieriaus gamybą.

Didžiausias šios draugijos darbas buvo Pirmojo Lietuvių Inžinierių ir Architektų Suvažiavimo JAV suorganizavimas, kuris įvyko New Yorke 1951 m. vasario mėn. 24-25 d. To suvažiavimo pasėkoje buvo įkurta ALIA - Sąjunga. Jos valdybos pirmuoju pirmininku buvo išrinktas A. Mačiūnas, daugiausia pasidarbavęs tam suvažiavimui suruošti. Draugija suruošė suvažiavimo dalyviams pobūvį, kuriamė dalyvavo ir newjorkiečių narių šeimos.

Be veiklos profesinėje srityje, draugija aktyviai įsijungė į išeivijos visuomeninį gyvenimą. Ji turėjo atstovus svarbiose politinėse bei kultūrinėse išeivių organizacijose. Draugijos nariai duosniai rėmė savo kolegas, likusius Europoje, Vasario 16 Gimnaziją ir BALF'ą.

Draugija išleido mažos apimties metraštį; kuriame tilpo jos įstatai, pora straipsnių ir daug informacijų apie lietuvius inžinierius.

Minėtąją sąjungą įkūrus, draugija įsijungė į virto ALIAS New Yorko skyrium. Skyriaus valdybos, kurios pirmininku buvo S. Birutis, kadencijos (nuo 1951.4.14 iki 1952.6.20.) metu buvo daromi susirinkimai, ruošiamos paskaitos bei pobūviai. Pradėta ruošti bendrus metinius pobūvius su kolegomis latviais ir estais, kas virto tradicija ir ateityje tokie pobūviai ar išvykos į gamtą buvo ruošiami kasmet. Atmintina savo narių, jų šeimų ir svečių išvyka į lietuvių Lapių pajūrio vasarvietę, kur buvo bendri pietūs ir meninė programa.

Dr. M. Vinikas, žinomas visuomenininkas (SLA sekretorius) buvo pakviestas padaryti pranešimą apie lietuvių inžinierių ir architektų veiklos galimybes Amerikoje, ką jis mielai padarė. Pats būdamas inžinierius, patarė tobulinti savo kvalifikacijas ir įsigyti įstatymais reikalaujamas licenzijas, tikslu užimti tvirtas pozicijas di-



delėje šio krašto specialistų konkurencijoje.

Sekančios valdybos (nuo 1952. 6. 20. iki 1954. 3. 26.) pirmininku vėl buvo A. Mačiūnas, kartu eidamas ir ALIAS centro valdybos pirmininko pareigas. Skyriaus veikla vyko jau nusistovėjusia vaga. Buvo susirenkama ir tariamasi aktualiais reikalais.

Išklaustas Laisvosios Europos Komiteto nario J. Audėno pranešimas apie JAV politiką išlaisvinto Rytų Europoje. Viename susirinkime A. Mačiūnas kalbėjo apie mūsų perspektyvas Amerikoje. Laisvosios Europos Komiteto pirmininkas V. Sidzikauskas darė pranešimą apie tarptautinę politinę padėtį. Po A. Mačiūno mirties (1954. 3. 26.), kuri smarkiai sukrėtė mūsų organizaciją ir plačiąją New Yorko lietuvių koloniją, pirmininkavimą perėmė vicepirmininkas B. Garunkštis ir tęsė iki kadencijos galo (1954, 5. 8.). Tuo metu New Yorko lietuvių draugijos buvo suruošę iškilmingą prof. J. Kaminsko 75 m. amžiaus sukakties minėjimą, prie kurio prisidėjo ir inžinieriai.

Dr. J. Jankauskas laikė paskaitą apie savo išradimą — saugiuosius automobilio stabdžius. Buvo rodomi techniniai filmai.

Naujos kadencijos (1954. 5. 8. — 1955. 6. 3.) valdybos pirmininku buvo V. Švipas. Tame laikotarpyje visuotiniuose susirinkimuose buvo skaitytos paskaitos: prof. J. Kaminsko apie Kano miesto kanalizaciją ir vandentiekį ir S. Biručio apie Linkaičių ginklavimo dirbtuves ir V. Švipo apie planavimo problemas.

Buvo suruoštas iškilmingas I-nų mteų A. Mačiūno mirties minėjimas, kurio metu kalbėjo Lietuvos Generalinis Konsulas J. Budrys, ALIAS c. valdybos pirmininkas B. Galinis, prof. A. Jurskis ir A. Novickis.

Sekančios kadencijos (1955. 6. 3. — 1956. 12. 8.) valdybos, kuriai pirmininkavo A. Varnas, buvo suruoštos išvykos Princetono ir Kolumbijos universitetų pastatams apžiūrėti. Viename susirinkime N. Rastenis pasakojo savo kelionės į Graikiją įspūdžius.

Iš eilės sekantios kadencijos (1956. 12. 8. — 1958. 11. 7.) valdybos pirmininkavimą vėl perėmė V. Švipas. Šios valdybos buvo dėtos pastangos išplėsti veiklą ruošti daugiau paskaitų bei parengimų ir pritraukti daugiau jaunimo.

Buvo surengtas iškilmingas prof. J. Čiurlio 75 m. amžiaus sukakties minėjimas. Inžinieriai jubiliatui įteikė adresą su narių parašais ir knygą „Lietuvos Istorija“. Visa eilė kalbėtojų, ne tik inžinierių, bet ir iš plačiosios visuomenės tarpo, apibūdino jubilato gyvenimą ir nuveiktus darbus.

1957 m. vasarą įvyko N. Yorko Skyriaus, bendrai su Filadelfijos Skyriumi, suruošta išvyka į gamtą, kurioje dalyvavo 120 žmonių (inžinierių,



jų šeimų ir svečių). Per iškilmingus pietus kalbėjo ALIAS centro valdybos pirmininkas prof. A. Jurskis, Skyriaus valdybos pirmininkas V. Švipas ir kiti.

Buvo suruoštas pirmas New Yorke lietuvių inžinierių balius dideliame Statler viešbuty.

Visuotiniuose susirinkimuose buvo skaitytos šios paskaitos: I. J. Bilėno apie atominį reaktorių, 2. V. Sidzikausko apie tarptautinę politinę padėtį, 3. Dr. J. Gimbuto apie Mažosios Lietuvos kaimo architektūrą, 4. J. Valaičio apie kabamus stogus, 5. V. Sruoginio apie automatinį lėktuvo valdymą, 6. J. Vilgalio apie pastatų struktūros sprendimus pagal architektų reikalavimus ir 7. S. Biručio, jr. apie automatinius kontrolės įrengimus pramonėje.

Kadencijos (1958. 11. 7. — 1959. 12. 12.) valdybai pirmininkavo I. Gasiliūnas. Šio laikotarpio visuotiniuose susirinkimuose buvo skaitytos šios paskaitos: I. Dr. V. Vyganto apie pramonės psichologo žvilgsnį į žmogiškus aspektus inžinerijoje, 2. J. Okunio apie šių dienų architektūros klausimus, 3. Dr. J. Jankausko apie oro vėsinimo įrengimus ir 4. M. Molio apie įspūdžius iš kelionės po Europą (architektūrinė tema).

Dabartinės kadencijos (nuo 1959. 12. 12.) valdybai pirmininkauja V. Mačiūnas. Iki šiol buvo skaitytos šios paskaitos: I. M. Molio apie Prancūzijos architektūrą, rodant pranešėjo padarytas nuotraukas, 2. Dr. A. Trimako apie šių dienų politikos klausimus ir 3. A. Brazinsko apie japonų architektūrą, rodant pranešėjo padarytas nuotraukas. Po šios paskaitos, J. Vilgalių bute įvyko draugiškas pobūvis su užkandžiais.

V. Šv.



ALIAS New Yorko skyriaus visuotinis susirinkimas 1955 m.

Pirmoje eilėje (iš k.): J. Šalkauskis, V. Švipas, A. Novickis, prof. S. Kairys, a. a. prof. J. Čiurlys, W. Vitkus, a. a. B. Sližys, K. Krulikas ir K. Jesaitis.

Antroje eilėje (iš k.): K. Klybas, V. Birutis, J. Sidzikauskas, A. Gudaitis, A. Balkevičius, V. Žukas,

J. Kizlauskas, I. Gasiliūnas.

Trečioje eilėje: S. Leveckis, V. Mačiūnas, a. a. V. Liatukas, J. Butkus, B. Garunkštis, J. Vilgalys, P. Zoluba, C. Vasiliauskas, J. Mačionis, J. Čepulis, J. Bilėnas, E. Senkus, J. Valaitis.

#### A. Balsas

MOKSLAS IR TECHNIKA Nr. 2, 1960

Elijas Bilevičius pasidžiaugia produkcijos planingumo didėjimu, nes iš Maskvos pusės šiuo metu pučia ramūs vėjai. Pasirodo, kad 1959 m. išmilžta 26% daugiau pieno negu 1958 m. Tas, žinoma, pavyko pagerintos milžimo technikos dėka.

Net gyvenamųjų namų statybos planas pavyko 101%, o gyvenamojo ploto atidavimo eksploatacijai — 104%.

Kas yra komunistinio darbo kolektyvinis judėjimas? Bilevičius paaiškina, kad tai nauja, aukščiausia socialistinio lentkyniavimo pakopa. Po to, kai stachanoviečių judėjimas paseno.

V. Brunas rašo kaip pakelti pramoninės statybos projektavimo techninį lygį. Pripažsta, kad dabartinė pramoninė statyba brangi ir jos konstrukcijos sunkios. Noroms nenoroms tenka pacituoti: „Numatyta sudaryti naują normatyvinę — techninę bazę pramoniniams pastatams projektuoti, sudaryti sąlygas lengviau rekonstruoti įmones, kei-

čiant moraliai pasenusius (mano pa-braukta — A.B.) įrengimus ir mažomis lėšomis diegti naują techniką“. Matyti, ir žodis moralė Lietuvoje įgijo naują reikšmę, arba Brunas reiškia slaptą mintį, kurią tik Lietuvoje gyvenantis gali suprasti.

Galima suprasti užsimojimą atstumus tarp kolonų padidinti iki 12 m. Tai yra apie 2 kartus daugiau negu įprasta net Amerikoje. Brunas klausia, ar vietoje Metažo fabriko liejyklos rekonstruavimo nevertėtų ją visai uždaryti dėl sanitarinių sumetimų ir pastatyti naują pramoniniame Petrašiūnų rajone.

Toliau Brunas popularina mintį, kad reikia ko plačiau naudoti akyląjį betoną, kuris leistų sumažinti sienų svorį. Lietuvoje suprojektuota ir pradėta statyti 40 naujų plytinių ir jų statyba atsies 240 mln. rublių. Kartu su Bruno tenka apgailestauti, kad komunistiniai vadovai neišmoksta tvarkyti ekonominio gyvenimo ir Lietuvai teks dar ilgai laukti, kol ji turės pakankamai statybinių medžiagų, nes kuras bus eikvojamas degtoms molio plytomis —

pačiai neekonomiškiausiai kuro atžvilgiu statybinei medžiagai. Iš Bruno straipsnio taip pat aiškėja, kad Lietuvos pramonės įmonės daugiausia projektuoja Maskva, nors ir kaip didžiuojamasi išleidžiamų inžinierių skaičiumi.

R. Trečiokas reikalauja, kad elektros energija būtų racionaliai naudojama. Reiškiamas pasitenkinimas, kai įmonė neišnaudoja skirtų normų. Jei pav. dviračių fabrikas galvanines vonias šildo ciektra ir taip netiksliai ją naudoja, tai senose odų fabriko patalpose net ir diena dega lempos. Autorius siūlo elektros energiją skirstyti pagal produkciją, o ne pagal tūkstančius rublių išleidžiamų produkcijai.

Todėl partija išleido šūkį: „Visos liaudies žygis už elektros energijos rezervų atskleidimą ir panaudojimą nuolatinė kova su jos švaistymu suteiks liaudžiai didžiulius energetinius išteklius, padarys tarybinio žmogaus darbą našesnį“. ir t.t. ir t.t. Trumpai, reikalai netokie, kaip šioje šalyje, kur kapitalistai tik ir tykoja, kad liaudis ko daugiau elek-

## SPAUDOS APŽVALGA

tros panandotų savo reikalams, nekalbant jau apie pramonę.

A. Ramanauskas duoda rimtą straipsnį apie kalkių pramonės perspektyvas Lietuvoje. Pirmiausiai autorius gerokai sugėdina senuosius laikus už menką kalkių gamybos produkciją (10600 tonų 1940 m.), kai 1959 m. pagaminta 186600 tonų. Tenka pripažinti, kad tokia gamyba nėra maža, jei ji būtų naudojama vien Lietuvos reikalams. Daugiausiai ji koncentruojasi Akmenėje. Naudojama kalkes daugiausia mūro sienoms ir pertvaroms mūryti. Dar daugiau jų numatoma naudoti pramonės gamybos reikalams, pav. 1965 m. vien pramonės gamybai numatoma skirti 230.000 tonų. Kalkių tonos savikaina apie 118 rublių tonai.

K. Ilginis rašo apie spalų betoną. Naudojamas cemento, kalkių milnelių, smulkaus žvyro ir spalų mišinys (proporcija 1:4:5:15). Numatoma leisti šia statybine medžiaga pasinaudoti ir kolūkiečiams.

Antanas Bredelis rašo apie durpių kraiko gamybą eksportui. Numatoma kraiką eksportuoti net į JAV.

Savotišką technikos lygį Lietuvoje liudija ši žinia Vilniaus silikatinių plytinių gamykla pradėjo kalkes vežti atviruose vagonuose. Seniau kalkes iš Akmenės gabendavo uždengtuose vagonuose ir jas tekdavo iškrauti rankiniu būdu. Pripažįstama, kad tai sunkus ir kenksmingas darbas, kuriam specialiai reikėdavo laikyti po 11 krovikų, o vagonai ilgai prastovėdavo, dabar tą darbą atlieka kranininkas 3 darbininkų padedamas. Paašikėjo, kad atviruose vagonuose gabenamų kalkių kokybė nenukenčia, jei jos tiesiai siunčiamos į paskyrimo vietą. Dėka šio atradimo darbo našumas keletriopai pakilo.

#### MOKSLAS IR TECHNIKA nr. 3, 1960

A. Indriūnas parašė standartinį straipsnį apie pramonės darbuotojų uždavinius. Pripažįsta, kad gaminiai dažnai labai blogos kokybės. Kad to būtų išvengta, reikia lenktyniauti, ypatingai kelti darbo našumą ir mažinti savikainą — pačios tikrosios priemonės šiam tikslui siekti komunistiniame ūkyje... Tarp kita ko, reikia nuolatos kelti masių sąmoningumą ir... vesti antireliginę propagandą; šventai saugoti ir stiprinti draugystę tarp Tarybų Sąjungos tautų.

Atrodo, kad tai jaunosios kartos rašytojo pasireiškimas. Visas rašinys tikras komunistinių pėpalų kratynys.

B. Petrulis rašo apie Lietuvos gazifikavimą. Pasirodo, kad gazifikacija seniai pradėta: Vilniuje 1956 m., Kaune 1957 m., o Šiauliuose ir Klaipėdoje 1959 m. Tam naudojamos suskystintos dujos, kurios specialiose cisternose atgabėamos iš Baškirijos ATSR. Vilniaus perpylimo stotyje dujos perpilstomos į 40 l talpos balionus ir išdalinamos gyventojams. Dujomis visoje Lietuvoje naudojasi 10000 butų. (tikrenybėje, reikia spėti, 1000 butų). Tiek privilegijuotųjų yra Lietuvoje. Jau anksčiau minėtas dujotiekis į Leningradą statomas ir pasiekė Minską. Tikimasi, kad jo šaka Vilnių pasieks 1961 m., o Kauną 1962 m. Skaičiuojama, kad labai sumažės kuro išlaidos, o ištikrųjų kiek palengvės katastrofiška miestų būklė žiemos metu, kada kuras yra didžiausias gyventojų rūpestis.

Dujas priimti reikia didžiulių darbų pačiuose miestuose. Tiek Vilniuje, tiek Kaune reikia po 8000 tonų metalinių vamzdžių, po 300 km žemo ir vidutinio slėgimo tinklų, neminint žemės darbų. Gazifikuoti numatoma 60000 butų Vilniuje, 50000 butų Kaune. Statybos darbai buvo pradėti Vilniuje, bet Kaune dar nebuvo paruoštos techninės dokumentacijos... Tai ir nepradėti.

Pasirodo, kad tam darbui trūksta kadry, ypatingai elektrinio ir dujinio suvirinimo specialistų. Kaune dujotiekio instaliacija nesirūpinama net naujų namų statyboje. Autorius sako, kad tokių klaidų negalima daryti ateityje.

Dujos Lietuvoje turėtų sudaryti 35% kuro balanso, tai yra pakeistų 2 mln. t sąlyginio kuro. Lietuva gaus 1,2 — 1,5 mlrd. m<sup>3</sup> dujų per metus.

Visai sąmoningai autorius nenori užmiršti ir Baškirijos suskystintų dujų, kurias galima tiekti ten, kur nėra dujotiekio tinklų. Vidutiniškai apgyvendintose vietovėse dujotiekio statybai išeina apie 83 t metalo, o išlaidos 936,000 rublių 1000 gyventojų. Skystas dujas naudojant išeina tik 17 t metalo, o išlaidos 250,000 rublių tam pačiam gyventojų skaičiui aprūpinti.

Autorius siūlo visiems gyventojams įsijungti į svarbų gazifikavimo

Pr. Sidabras praneša, kad 1959 m. Lietuvoje viso pagaminta 797 mln. kWh elektros energijos. Jei ši energija būtų lygiai paskirstyta gyventojams, tai patenkintų maždaug 1/3 to kiekio, kokį vidutiniškai amerikietis sunaudoja apšvietimui, šaldytuvui, televizijai, radijui, bet neskaitant vėdinimo įrengimų. Todėl grafikas Amerikos pralenkimo terminui smarkiai keliamas aukštyn. Jokių būdu negalima užginčyti, kad šioje srityje nededama pastangų.

Jurgis Brėdikis ir Petras Kazakevičius sukūrė aparatą širdies veikimui stimuliuoti. Elektriniai impulsai veikia širdį ir mėgina širdžiai perduoti aparato ritmą.

Lidija Zacharova pastebėjo, kad sovietai konservų dėžutes gamina iš perdaug storos skardos ir siūlo sekti Amerikos pavyzdį.

Jei J. Venskevičius ankstyvesniuose pasisakymuose buvo daugiau kritiškas maisto pramonės klausimais, tai besiantinant dvidešimtmečiui jis jau pilnas entuziazmo dėl tarybinių laimėjimų, nes šios pramonės smukimas pasibaigė. Labai plečiama žuvalų apdirbimo pramonė, duonos kepimo ir konditerijos pramonė, nes žmonėms mažiau galimybių patiems apsirūpinti kepiniais.

Nauji technikos mokslų kandidatai yra Algirdas Ambrazevičius ir Jonas Jasinskas. Mokslinis laipsnis pripažintas, kai jų darbams pripažinta teoretinė reikšmė.

#### KLaidų atitaisymas

Š. m. T. Ž. Nr. 3, psl. 3. lentelėje Nr. 1, skiltyje „Antidalelytė. Symbolis ir įlydis“ atspausdinti kapa mezonų pažymėjimai  $\bar{K}^-$  ir  $\bar{K}^0$  turi būti  $\bar{K}^0$  ir  $\bar{K}^-$ ; toje pat skiltyje atspausdintas hiperono pažymėjimas  $\Lambda^0$  turi būti  $\bar{\Lambda}^0$ .

Psl. 7, 14 eil. iš viršaus atspausdinta „... Augsburgio Liet. ir Technikos Mokykloje“; turi būti — Augsburgio Liet. Gimnazijoje ir Technikos Mokykloje“.

Psl. 13, 3 eil. iš v. atspausdinta 1950-44 m.; turi būti — 1940-1944 m.

Psl. 12 prie nuotraukų, parašų praleistas pažymėjimas (Foto Hepco).

Psl. 23, deš. sk. 6 eil. iš v. atsp. sivažiavimas, t. b. — suvažiavimas.

Psl. 24, deš. sk. 25 eil. iš v. atspausdinta — 75, turi būti: — 75 mylios.

Psl. 7, kair. sk., 6 eil. iš v. atsp. — 99, 712%, t. b. — 99,282%.

**TECHNIKOS ŽODIS**  
**THE ENGINEERING WORD**

**BULK RATE**

c/o S. Dirmantas

4241 So. Maplewood Ave.  
Chicago 32, Ill. U.S.A.

Postmaster:  
Form 3547 requested  
Return Postage Guaranteed

**IŠ MŪSŲ VEIKLOS**

**PLIAS C. VALDYBOS**  
**SĄSTATAS IR ANTRAŠAI**

**Pirmininkas**  
PROF. S. DIRMANTAS  
4241 So. Maplewood Ave.  
Chicago 32, Ill.

**Vicepirmininkas**  
PROF. S. KOLUPAILA  
1136 E. Corby Blvd.  
South Bend, Ind.

**Vicepirmininkas**  
INŽ. PIJUS ŽIŪRYS  
32180 Lake Ave.  
Avon Lake, Ohio

**Sekretorius**  
DR. INŽ. A. NASVYTIS  
10823 Magnolia Dr.  
Cleveland 6, Ohio

**Iždininkas**  
INŽ. J. AUGUSTINAVIČIUS  
4607 Anderson Rd.  
South Euclid 21, Ohio

**NAUJOJI ALIAS CENTRO VALDYBA PRADEDA VEIKLĄ**

Š. m. rugsėjo 9 d. šeštojo ALIAS suvažiavimo (IX.3.4) išrinktieji valdybos nariai (6), susirinkę inž. Iz. Bartkaus bute pirmajin savo kadencijos posėdin, sudarė naują ALIAS Centro Valdybą ir pasiskirstė pareigomis sekančiai:

**Pirmininkas:** Jasiukaitis Jonas, 1638 So. 50th Ct. Cicero 50, Ill. Tel. OL 2-6778,

**Vice-pirmininkas:** Ostrauskas Algis, 5615 S. Richmond St., Chicago 29, Ill., Tel. GR 6-7515.

**Vice-pirmininkas** Bertulis Karolis, 4401 So. Talman Ave., Chicago 32, Ill., Tel. LA 3-6944,

**Sekretorius:** Švedas Stasys, 3958 So. Rockwell St., Chicago 32, Ill., Tel. YA 7-7935,

**Iždininkas:** Bartkus Izidorus, 2113 S. 49th Court, Cicero 50, Ill., Tel. TO 3-8609.

**Valdybos narys:** Pabedinskas Kazys, 4241 So. Fairfield Ave., Chicago 32, Ill., Tel. CL 4-2191,

**Valdybos narys:** Galinis Bronius, 19 Mellen St. Dorchester 24, Mass.

(Organizaciniais reikalais korespondencijų prašome siųsti pirm. J. Jasiukaičiui, piniginius — Iz. Bartkui).

Jau pirmame posėdyje buvo gyvai diskutuoti ALIAS veiklos metmenys. Col. A. Ostrauskui, pirmajam vice-pirmininkui, pavesta rūpintis kontaktu su baigusiais arba bebaigiančiais jaunaisiais inžinieriais sudarymo galimybėmis, juos painformuoti apie ALIAS tikslus ir įtraukti į sąjungos eiles.

Centro valdybos posėdžiai numatyti šaukti kas mėnesį, o pagal reikalą ir dažniau.

Centro valdyba tikisi, kad tas entuziazmas, kuris joje vyrauja pradžioje bus gyvai palaikomas ištisą jos kadenciją. Tikėkimės, kad C.V. užsimojimais, kuriuos greit sužinosime sužadins sąjungos narių eilėse entuziazmą ir paskatins bei pagyvins jos veiklą.

\* Inž. V. Vintartas stengiasi suorganizuoti vieno dolerio vaju Lietuvos Pasiuntinybės Brazilijoje rūmų statybai reikalingoms lėšoms (\$100.000) sukelti. Tuo-reikalu yra kalbėta su keliais žymesniais visuomenės veikėjais, kurie idėjai pritarė ir sutiko savo vardu vaju paremti.

V.

**PABALTIJO KRAŠTŲ INŽINIERIAI ARCHITEKTAI ROVOS FARMOJ, NEW JERSEY**

Š. m. birželio 18 d. Lietuvių, latvių, estų inžinieriai ir architektai su šeimomis dalyvavo savo tradicinėje ir iš eilės devintoj iškyloj, kuri jau treči metai iš eilės rengiama Rovos Farmoj, Cassville, New Jersey.

Įžangos žodyje susirinkusius pasveikino ALIAS New Yorko skyriaus

sekretorius ir vienas iškylos organizatorių inž. V. Bioševas.

Pobūvio dalyviams buvo pristatyti iškyloj dalyvaujančių organizacijų pirmininkai:

Inž. Kutt — Estų Techn. Sąjunga.  
Inž. Jurewitch — Latvių Inžinierių Sąjunga J.A.V.

Inž. V. Mačiūnas — Amerikos Lietuvių Inž. ir Arch. S-gos N. Y. skyrius.

Inž. V. Mošinskis — Amerikos Lietuvių Inž. ir Arch. S-gos Philadelphia sk.

Pirmininkai savo kalbose išreiškė džiaugsmą tokiu gausingu dalyvių šeimyniška nuotaika. Ragino inžinierius ir ach. stiprinti profesinius ryšius ir bendradarbiauti bendrose Baltijos tautų tautinėse aspiracijose.

Arch. Bromberger iš — Estų Techn. Sąjungos, buvęs pirm. ir vienas tos tradicinės iškylos kūrėjų savo jausmingam žodyje pasidžiaugė, kad tradicija prigijo, ir palinkėjo, kad inž. ir arch. sąjungos jas tęstų greitu laiku ir Nepriklausomoje Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje.

Rovos Farnos vardu iškylos dalyvių pasveikino tos farmos administracinis vedėjas p. Pimenovas.

Graži tradicija, suartinti broliškas tautas ir jų šeimas, gyvuos ir toliau, — uždarydamas iškylą savo viltį išreiškė inž. V. Bioševas.

Iki pasimatymo kitais metais.

**TECHNIKOS ŽODŽIO**  
**DEŠIMTMEČIO PAMINĖJIMAS**

Š. m. rudenį ALIAS Čikagos sk. Techn. Spaudos Sekcijos vadovybė rengia spaudos balių, mūsų spaudos dešimt metų sukakčiai paminėti. 1950 m. gruodžio 17 d. Čikagoje buvo įsteigta techn. spaudos sekcija ir pradėta užuomazga Technikos Žodžio leidimui. Smulkiau apie šį spaudos balių bus pranešta vėliau. Tikimasi, kad atvyks svečių, mūsų kolegų, ir iš tolimesnių vietų.